

SPORTEN IN DE MARNE

Beleidsnota Sport 2005-2010

Colofon

Datum: 23 februari 2005
Project: 41.0007
Opdrachtgever: gemeente De Marne
Adviseurs: drs. ing. R.F. de Vries, ing. A.J. Godthelp
Status: eindrapport

Copyright© Marktplan Adviesgroep, 2005

INHOUDSOPGAVE

	Blz.
1. Inleiding	1
1.1 Aanleiding	
1.2 Opgave beleidsnota	
1.3 Proces ontwikkeling sportnota	
2. Sport in De Marne in 2004	3
2.1 Rol van de gemeente	
2.2 Sportdeelname in De Marne	
2.3 Karakteristieken van sportaanbod in De Marne	
2.4 Knelpunten verenigingen	
2.5 Indruk ervaringen De Marne met de breedtesportimpuls	
3. Trends en ontwikkelingen	11
3.1 Landelijke ontwikkeling in de sport	
3.2 De toekomstige vraag naar sport in De Marne	
3.3 Nieuw beleid Rijk en provincie	
4. Quickscan accommodaties	16
4.1 Inleiding	
4.2 Quickscan huidige situatie	
4.3 Gebruik en bezetting	
4.4 Huidige exploitatie en vergelijking exploitatieresultaten met kengetallen	
5. Beleidsvoorstellen	30
5.1 Inleiding	
5.2 Missie sportbeleid gemeente De Marne	
5.3 Accommodatiebeleid	
5.4 Keuzemogelijkheden sportstimulering	
5.5 Samenvatting beleidsvoorstellen	
Bijlagen	
1 Behoefteberekening aantal voetbalvelden De Marne	
2 Aanvulling mogelijkheden herstructurering binnensport	
3 Beheer en onderhoudstaken	

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

De maatschappelijke betekenis van sport is de afgelopen jaren sterk toegenomen. De Marne doet sinds 2001 mee aan de breedtesportimpuls. Het landelijke breedtesport-beleid waarmee getracht wordt de sportinfrastructuur te versterken en waar mogelijk de meerwaarde van sport beter te benutten door dwarsverbanden te leggen met andere beleidsvelden.

De sportsector, en vooral de georganiseerde sport, kent ook zijn bedreigingen. De georganiseerde sport heeft te maken met steeds minder vrijwilligers voor steeds meer taken, een toegenomen verscherping van wet- en regelgeving, het hogere kwaliteitsbewustzijn van leden en concurrentie van andere vrijetijdsaanbieders.

Sport heeft een aantal belangrijke functies, die het voeren van een gemeentelijk sportbeleid legitimeren.

- Sport is goed voor de gezondheid en gaat de bewegingsarmoede tegen.
- Sport draagt bij aan de leefbaarheid van de samenleving. Onder andere door het creëren en instandhouden van sociale verbanden en de participatie in democratisch georganiseerde verenigingen te bevorderen.
- Sport is een nuttige manier van vrijetijdsbesteding, waaraan veel mensen plezier ontleen, als actief sporter of als betrokken toeschouwer.
- Sport voedt op en brengt de beoefenaar normen en waarden, discipline en sociale vaardigheden bij. Opvoeding door sport geldt vooral voor de categorie jeugd en jongeren.

In de gemeente De Marne ontbreekt een actueel beleidskader voor sport. De gemeente wil naar aanleiding van de kansen en bedreigingen een nieuw, toekomstgericht sportbeleid formuleren.

1.2 Opgave beleidsnota

Bij het ontwikkelen van de sportnota heeft de gemeente drie hoofdthema's aangewezen voor de nieuwe sportnota:

1. de behoefte aan afstemming tussen sport en andere disciplines zoals onderwijs, volksgezondheid en welzijn;
2. het beheer en onderhoud van de sportaccommodaties zoals de behoefte en mogelijkheden tot centreren, medegebruik van sportaccommodaties, privatisering, et cetera;
3. het doorvoeren van een (structurele) bezuinigingstaakstelling binnen de sport.

1.3 Proces ontwikkeling sportnota

De ontwikkeling van de nota is schematisch in de volgende stappen weer te geven:

Enquête onder vereniging en interne analyse, wat verwerkt is in een gemeentelijke startnotitie Sport in de Gemeente De Marne (2003)
Analyse door Marktplan Adviesgroep van de sport: sportdeelname, gebruik, beheer en exploitatie en beheer sportaccommodaties en ervaringen met sportstimulering in het kader van de breedtesportimpuls. Uitvoering: deskresearch en diverse interviews. Analyse mondt uit in discussienota met verschillende ontwikkelingsmogelijkheden en bezuinigingsvoorstellen (mei-augustus 2004)
Bijeenkomst met verenigingen en geïnteresseerden (fracties) over de discussienota (23 september 2004)
Korte vragenlijst naar de verenigingen om opmerkingen en suggesties te geven over de discussienota (november-december 2004)
Verwerking en afronding tot sportnota (februari 2005)

Medio september 2004 is een discussienota gepresenteerd en besproken met de verenigingen. Op verzoek van enkele verenigingen is gevraagd om meer tijd om te kunnen reageren. De gemeente heeft dat verzoek gehonoreerd en de verenigingen de gelegenheid geboden om tot begin januari 2005 via een enquêteformulier op de nota te reageren. De reacties van gemeente en verenigingen zijn verwerkt in de definitieve sportnota.

2. SPORT IN DE MARNE IN 2004

2.1 Rol van de gemeente

De rol van de gemeente De Marne op sportgebied is betrekkelijk groot. Na de harmonisatie zijn er geen directe sportsubsidies meer, maar de tarieven zijn niet kostendekkend en in die zin ook vorm van indirecte subsidie. Het eigendom van de accommodaties berust in veel situaties bij de gemeente en de gemeente is vaak verantwoordelijk voor de exploitatie.

Het onderhoud van de accommodaties gebeurt ook door de gemeente (klein onderhoud daargelaten). De gemeente neemt bovendien de energielasten van voetbal en korfbal voor haar rekening. Sinds 2001 doet de gemeente mee aan de breedtesportimpuls. Er zijn drie projecten: een sportoriëntatieproject voor leerlingen van de basisscholen en twee projecten voor (meer) vrijwilligers. Daarnaast is er nog een vierde project en dat is dat het Huis voor de Sport verenigingen in de provincie (en dus ook De Marne) bezoekt en ondersteuning aanbiedt.

Tabel 2.1 Betrokkenheid gemeente bij sport

oprichten en instandhouden accommodaties (exploitatie, groot onderhoud)	ja
tariefstelling (indirecte subsidies)	ja
inroostering accommodaties	ja
subsidies aan verenigingen	nee
sportstimuleringsprojecten	ja, via breedtesportimpuls

2.2 Sportdeelname in De Marne

Er zijn diverse methoden om de sportdeelname uit te drukken. De meest ideale methode is uitvoering van een (speciaal daarvoor ontwikkelde) enquête onder burgers¹.

De uitvoering van een dergelijke enquête kost extra geld en er zijn ook andere manieren om meer zicht te krijgen op de sportdeelname.

-1-

De gemeente De Marne heeft een enquête uitgevoerd onder de sportverenigingen.

De resultaten daarvan zijn verwerkt in de startnotitie. Daarin wordt gesproken over circa 4.600 verenigingsleden (woonachtig in De Marne).

Landelijk is 33,6% van de bevolking van 6-79 jaar lid van een of meer sportverenigingen (AVO, 1999). Dat cijfer is evenwel exclusief wandelsport, fietssport en hengelsport.

Zonder de laatst genoemde takken van sport resteren 4.207 leden in De Marne. Op basis van landelijke kengetallen is te becijferen dat de 4.207 leden overeenkomen met 3.287 (verschillende) personen². En afgezet tegen de bevolking van 5-79 jaar (10.120) levert dat een sportdeelname op van 32%, dus ongeveer gelijk aan het landelijk gemiddelde. Het cijfer van 32% is een schatting. De omrekening van leden naar personen is gedaan aan de hand van een landelijk kengetal. Maar de huidige 32% is ook gebaseerd op een groot aantal leden van ijsverenigingen. De Marne telt circa 1.200 leden van plaatselijke ijsclubs.

¹ De zogenaamde RSO-richtlijn.

² Gemiddeld is een georganiseerde sporter lid van 1,28 sportverenigingen.

Het is de vraag of men die als echte verenigingsleden moet typeren. Het is daarom aannemelijk dat de sportdeelname wat lager ligt dan de nu berekende 32%.

-2-

Het SCP heeft in 1999 de sportdeelname berekend voor Nederland en de twaalf provincies (AVO, 1999). In de provincie Groningen lag de sportdeelname iets onder het landelijk gemiddelde (29% versus 33,6%), maar het SCP kon niet vaststellen of dat verschil significant was. De uitkomst geeft wel houvast over de positie van Groningen; die zit tegen het landelijk gemiddelde aan of iets daaronder.

-3-

De GGD Groningen houdt iedere vier jaar een gezondheidsenquête onder de jeugd en volwassenen. De GGD heeft geen cijfers over sport en bewegen voor De Marne afzonderlijk, maar wel zijn er cijfers voor zes regio's. De Marne maakt deel uit van de regio Noordwest (Bedum, Ten Boer, Eemsum, Loppersum, Slochteren, Winsum en De Marne). De GGD constateert dat de sportbeoefening onder leerlingen tussen 1996 en 2000 vrij stabiel is. Wel neemt sport in georganiseerd verband af (83% in 2000 tegenover 88% in 1996)³. In 2000 doet 79% van de leerlingen uit het basis- en voortgezet onderwijs aan sport. In de totale provincie Groningen ligt dat aandeel op 77% (definitie sport GGD).

-4-

In de regio Noordwest is bij een op de zeven (14%) jongeren (basis en voortgezet onderwijs) sprake van overgewicht. In de totale provincie ligt dat aandeel op 15%. Volgens de GGD hebben sportende jongeren minder overgewicht, roken zij minder en ontbijten zij regelmatig dan jongeren die niet sporten. De GGD waarschuwt wel dat sportende jongeren frequenter alcohol gebruiken dan niet sportende jongeren.

-5-

De helft (49%) van alle Groningers (provincie) heeft in 2002 te maken met overgewicht. In de regio Noordwest is dat aandeel iets hoger (52%). Bron: GGD. Landelijke cijfers over overgewicht hebben betrekking op het jaar 2000. Bij 44% van de Nederlanders is sprake van overgewicht. Jaarlijks neemt overgewicht toe, maar waarschijnlijk is dat overgewicht in Noordwest-Groningen iets vaker voorkomt dan landelijk.

Er wordt overigens vaak een onjuiste inschatting gemaakt van overgewicht. De helft van de Groningers met overgewicht denkt dat ze een normaal lichaamsgewicht hebben.

Conclusie sportdeelname

Er zijn verschillende bronnen die een indicatie geven over de sportdeelname en bewegen in de gemeente De Marne. Wanneer we verschillende bronnen met elkaar vergelijken, dan is het meest waarschijnlijke dat de sportdeelname in De Marne iets onder het landelijk gemiddelde ligt en dat overgewicht in de regio Noordwest (waartoe De Marne behoort) wat vaker voorkomt dan landelijk.

---

³ De percentages zijn niet vergelijkbaar met andere bronnen (niet GGD).

2.3 Karakteristieken van sportaanbod in De Marne

Georganiseerde sport

Onder georganiseerde sport verstaan we sporten in verenigingsverband. De Marne telt circa 60 sportverenigingen, waaronder dertien biljartverenigingen en zeven sjoelverenigingen. In hoeverre is het sportaanbod in de gemeente De Marne eenzijdig? Is er sprake van een gevarieerd aanbod? Om deze vraag te beantwoorden laten we eerst de 30 grootste sportbonden van Nederland zien (weergegeven zijn de takken van sport).

Tabel 2.2 De 30 grootste sportbonden in Nederland (2003) en vertegenwoordiging in georganiseerd verband in De Marne (gemarkeerd)

1	voetbal	11	bridge	21	darts
2	tennis	12	watersport	22	tafeltennis
3	gymnastiek	13	atletiek	23	toerfiets (NTFU)
4	golf	14	korfbal	24	biljart
5	schaatsen	15	klim/bergsport	25	schietsport
6	hockey	16	badminton	26	motorsport
7	zwemmen (KNZB)	17	handbal	27	reddingsbrigades
8	paardensport	18	judo	28	roeien
9	skiën	19	squash	29	wandelsport
10	volleybal	20	basketball	30	schaken

De lichtgroen gemarkeerde sporten zijn vertegenwoordigd in De Marne. Schaatsen (overdekt) en skiën zijn sporten die maar op enkele plaatsen in Nederland mogelijk zijn. De klim- en bergsport is ook een bijzondere tak van sport. Zonder deze drie sporten, kan geconstateerd worden dat De Marne geen verenigingen telt voor golf, hockey, atletiek, badminton, squash, basketball, darts, tafeltennis, toerfietsen, roeien en schaken.

Een aantal sporten die in De Marne niet worden aangeboden, worden in de buurgemeenten Zuidhorn en Winsum wel in georganiseerd verband beoefend.

Tabel 2.3 Complementerend sportaanbod (in verenigingsverband) in buurgemeenten

hockey	Winsum/Zuidhorn
basketball	Zuidhorn
atletiek	Winsum
badminton	Winsum/Zuidhorn
tafeltennis	Winsum
toerfietsen	Winsum
schaken en dammen	Zuidhorn
cricket	Zuidhorn

In tabel 2.4 is een vergelijking gemaakt van een aantal takken van sport die in de gemeente sterk zijn vertegenwoordigd (relatief veel deelnemers gerelateerd aan het aantal inwoners) en sporten die zijn ondervertegenwoordigd.

In de tabel is uitgegaan van het totaal aantal leden bij de verenigingen in De Marne, inclusief leden van buiten de gemeente. De tabel geeft geen overzicht van het totale verenigingsleven in De Marne.

Tabel 2.4 Indicatieve vergelijking aantal leden landelijk en lokaal

tak van sport	bond	aantal leden landelijk	percentage leden per inwoner	aantal leden verenigingen De Marne	percentage leden per inwoner	
tennis	KNLTB	710497	4,4%	461	4,1%	
gymnastiek	KNGU	294819	1,8%	315	2,8%	
watersport	KNWV	111053	0,7%	92	0,8%	
korfbal	KNKV	96876	0,6%	72	0,6%	
schietsport	KNSA	34764	0,2%	37	0,3%	
judo	JBN	55852	0,3%	27	0,2%	
voetbal	KNVB	1047530	6,4%	905	8,1%	
paardensport	KNHS	142804	0,9%	320	2,9%	
motorsport	KNMV	30178	0,2%	295	2,6%	
biljart	KNBB	35202	0,2%	149	1,3%	
handbal	NHV	56566	0,3%	82	0,7%	
schaatsen	KNSB	170701	1,0%			
reddingsbrigades	KNBRD	29830	0,2%	40	0,4%	
golf	NGF	208849	1,3%	0	0,0%	
hockey	KNHB	161979	1,0%	0	0,0%	
zwemmen	KNZB	152148	0,9%	16	0,1%	sw ouderen
volleybal	NEVOBO	126735	0,8%	42	0,4%	excl. avv merna
badminton	NBB	57012	0,4%	0	0,0%	
basketball	NBB	45163	0,3%	0	0,0%	
tafeltennis	NTB	38291	0,2%	0	0,0%	
atletiek	KNAU	97925	0,6%	0	0,0%	
squash	SBN	46089	0,3%	0	0,0%	
toerfiets	NTFU	37972	0,2%	0	0,0%	geen fietscross
roeien	KNRB	26538	0,2%	0	0,0%	

Wat opvalt, is dat een aantal sporten in De Marne relatief populair zijn, dat wil zeggen meer leden per inwoner dan landelijk. Dat geldt in het bijzonder voor paardensport, motorsport, voetbal en biljart (middelste deel van de tabel).

Bij een aantal takken van sport is het aantal leden vergelijkbaar met landelijk. Dat geldt voor tennis, gymnastiek, watersport, korfbal, schietsport en judo (bovenste deel van de tabel).

Bij golf, hockey, zwemmen, badminton, basketball, tafeltennis, atletiek, squash, fietsen en roeien is de participatie lager dan landelijk gemiddelde (onderste deel van de tabel).

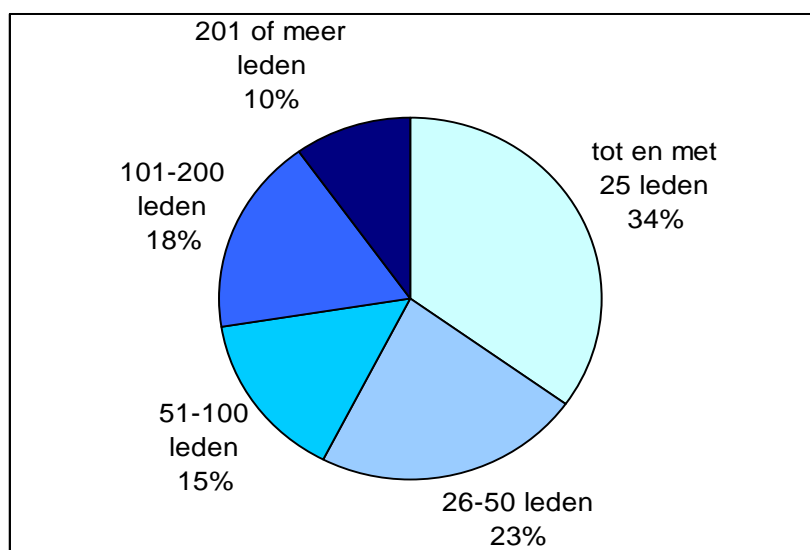
Dat is overigens een beeld dat niet specifiek De Marne geldt, maar zich ook manifesteert in Noord-Nederland. Het aandeel hockeyers per ongeveer 10.000 inwoners, is in west- en zuid-Nederland hoger dan in Groningen, Friesland en Drenthe en dat geldt ook voor golf.

De Marne heeft een lage bevolkingsdichtheid doordat de 11.000 inwoners verspreid zijn over een groot aantal kernen. Dat is voor de drie meest populaire sporten in Nederland nog geen probleem om in georganiseerd verband te sporten.

Maar bij andere sporten is het aantal inwoners per kern soms te beperkt. Wanneer landelijk 0,4% van de Nederlanders aan badminton doet, of 0,2% aan tafeltennis, dan praten we omgerekend naar De Marne om circa 40 of 20 leden (de percentages kunnen regionaal hoger of lager uitvallen, het is slechts bedoeld als referentiepunt).

Uit de enquête onder sportverenigingen in De Marne, blijkt de kleinschaligheid van de meeste verenigingen. Driekwart van de verenigingen heeft 100 of minder leden. In de verenigingsmonitor van NOC*NSF heeft 44% maximaal 100 leden. De kleinschaligheid is een belangrijk aandachtspunt.

Afbeelding 2.1 Grootte van sportverenigingen in De Marne

Anders georganiseerde sport

Naast de georganiseerde sport is er een aerobic- en fitnesscentrum in Leens en een fitnesscentrum in Wehe-den-Hoorn. Ulrum heeft een kartcentrum. De paardensport wordt zowel in verenigingsverband (rijverenigingen) en manegeverband beoefend. Op het gebied van sportieve recreatie is de watersport een belangrijke vertegenwoordiger, getuige de negen watersportverenigingen. Verder telt de gemeente vier jeu de boulesbanen waar in recreatief (ongebonden) verband gebruik van wordt gemaakt.

Evenementen

De Marne kent een aantal jaarlijks terugkerende sportieve evenementen. De paardensportcommissie organiseert jaarlijks diverse recreatieve tochten in de regio. De Motorclub Eenrum organiseert grasbaanwedstrijden, waaronder regelmatig internationale kampioenschappen. In augustus 2004 is in Eenrum op de grasbaan het EK grasbaan verreden voor 3.500 toeschouwers. De motorclub organiseert ook toertochten.

Een ander belangrijk sportevenement is de halve marathon Lauwersoog-Ulrum die de stichting Marathon NW-Groningen uit Ulrum organiseert. Aan de marathon die voert van Lauwersoog via Zoutkamp naar Ulrum hebben in 2004 ruim 500 deelnemers meegedaan en zijn ruim 100 vrijwilligers betrokken geweest bij de organisatie. De halve marathon geniet bekendheid door het sfeervolle maar ook zware parcours.

Al met al mag men stellen dat het sportaanbod in De Marne niet afwijkt van een gemeente van deze omvang én uitgestrektheid. Daarnaast kent de gemeente een aantal terugkerende sportevenementen die voor een gemeente van deze grootte bijzonder zijn.

2.4 Knelpunten verenigingen

Ieder jaar inventariseert NOC*NSF de problemen onder een representatief panel van sportverenigingen. Sinds jaar en dag leveren deze inventarisaties de volgende knelpunten op:

- vrijwilligersprobleem;
- accommodatieknelpunten;
- ontwikkeling ledenbestand (te weinig leden, te veel leden);
- financiële problemen.

In heel veel gemeenten zien we deze problemen bij verenigingen, waarbij het vrijwilligersprobleem duidelijk het grootste is, gevolgd door accommodatieproblemen. De gemeente

De Marne heeft in 2003 een enquête gehouden onder de sportverenigingen. Uit deze inventarisatie bleek dat een aantal verenigingen problemen heeft met de accommodatie en een aantal verenigingen een tekort heeft aan vrijwilligers.

Samenvatting knelpunten inventarisatie enquête onder verenigingen (2003):

- vrijwilligerstekort (vooral bestuursleden);
- kwaliteit accommodaties (onder andere gymnastiek, judo, tennis, voetbal, volleybal);
- gebrek aan kleedruimte of berging;
- soms trainingsfaciliteiten.

In hoofdstuk 4 wordt uitgebreider ingegaan op de accommodaties. Verenigingen hebben geen knelpunten met de beschikbaarheid (het aantal uren/velden) en de inroostering. Problemen spelen dus meer op het terrein van kwaliteit dan kwantiteit.

2.5 Indruk ervaringen De Marne met de breedtesportimpuls

Sinds 2001 doet de gemeente mee aan de breedtesportimpuls. De breedtesportimpuls is een subsidieregeling van het rijk om de sportinfrastructuur lokaal te versterken en om de meerwaarde van sport beter te benutten voor andere sectoren. Er zijn drie projecten: een sportoriëntatieproject voor leerlingen van de basisscholen en twee projecten voor (meer) vrijwilligers. Daarnaast is er nog een vierde project en dat is dat het Huis voor de Sport verenigingen in de provincie (en dus ook De Marne) bezoekt en ondersteuning aanbiedt.

De gemeente ervaart de inbreng van het Huis van de Sport als positief. Net als andere kleine Groningse gemeenten is de formatie binnen de gemeente voor sport beperkt en juist in die situatie heeft het Huis van de Sport een meerwaarde. Ook andere (kleinere) Groningse gemeenten zijn zeer te spreken over de invulling van het Huis van de Sport.

Een ander belangrijk winstpunt is dat de samenwerking met het Huis voor de Sport in deze vorm zeer aantrekkelijk is voor de (Groningse) gemeenten. Elders in het land kunnen gemeenten subsidie krijgen van het rijk (VWS) voor sportstimulerings- of verenigingsondersteuningsprojecten. Het rijk verdubbelt iedere euro die de gemeente inlegt (tot een bepaald maximum). In Groningen heeft de provincie middelen beschikbaar gesteld, waardoor de verhouding ongeveer 1:8 bedraagt. Dus bij iedere euro van de gemeente legt rijk/provincie € 8 bij. Dat is in Nederland een unieke situatie. Totaal stelt de gemeente De Marne € 14.815 beschikbaar voor het project dat loopt van 2001 tot en met 2006. De provincie legt voor De Marne € 51.307 in en het rijk € 68.532. Samen levert dat € 134.654 om de vier projecten te financieren.

De resultaten op het gebied van verenigingsondersteuning zijn beperkt. Er is wel succes geboekt bij het samenwerken met drie gymnastiekverenigingen om een gezamenlijke selectiegroep te creëren, maar bij andere verenigingen bestond de ondersteuning veelal uit kennismaking- en oriëntatiegesprekken. Het lastige daarbij is dat het Huis voor de Sport geen middelen heeft om permanent aanwezig/beschikbaar te zijn. De schaalgrootte van de gemeente is zodanig dat de behoefte op een bepaald moment, gering is (het is lastig met een aantal verenigingen tegelijk een traject te beginnen).

Het project Kies voor Hart en Sport is in het schooljaar 2002/2003 voor het eerst in De Marne uitgevoerd. De opzet is dat kinderen in de hoogste klassen van de basisschool kennismaken met verschillende takken van sport, in samenwerking met de verenigingen.

Tabel 2.5 Kies voor Hart en Sport 2002 - 2003 eerste jaar deelname

aantal deelnemende scholen	aantal deelnemende kinderen	aantal cursisten	percentage cursisten van potentieel	aantal takken van sport	percentage niet sporters dat meedoet	gemiddeld cijfer cursus (schaal 1:10)	percentage kinderen dat lid wordt
16	338	91	27	9	16	n.b.	n.b.

In De Marne hebben 91 kinderen meegedaan. Dat is 27% van alle kinderen in de doelgroep. Landelijk ligt dat aandeel op 35% tot 38%, maar voor een eerste jaar is 27% redelijk. Het aantal verschillende takken van sport was negen. Landelijk ligt dat gemiddeld op veertien, maar De Marne is beperkt doordat niet alle takken van sport in georganiseerd verband hier mogelijk zijn. Van de deelnemers (91) was 16% niet-sporter. Landelijk ligt dat op 20%.

Over de effecten van Kies voor Hart en Sport wordt in de evaluatie van de breedtesport-impuls nader ingegaan. We beperken ons tot een samenvatting.

Tabel 2.6 Effect Kies voor Hart en Sport (landelijk)

vergroten sportdeelname (niet actieve jongeren aan sporten krijgen)	-	doorstroming naar vereniging betreft meestal al de sportief actieven
voorkomen dat jongeren later (12-18 jaar) afhaken bij vereniging; stimuleren bewuste sportkeuze	-	er is weinig over bekend landelijk. Een studie in Hardenberg laat zien dat er geen effect is
meer aandacht voor sport op school	+	vakleerkrachten gymnastiek zijn er niet/nauwelijks. Met oog op beweegarmoede is aandacht bij jeugd belangrijk. Het onderwijs is een platform waar je alle jongeren en ouders kan aanspreken
samenwerking tussen sport en onderwijs	+	verenigingen doen belangeloos mee. Vraagt wel inzet vrijwilligers

Resultaten van het project Vrijwilligers in de Sport (VIS) zijn nog niet bekend, omdat het in het najaar van 2003 is gestart en de looptijd twee jaar is. Er is wel aangegeven dat de belangstelling onder verenigingen wat tegenvalt.

Een algemene leerervaring van het breedtesportproject gaat over de keuze van de projecten en de implementatie lokaal. Groningen (provincie) heeft een uniek initiatief genomen dat voor de gemeente zeer lucratief is. Dat initiatief is vooral “top-down” uitgevoerd. Om de subsidie van het rijk te ontvangen, is een centrale (provinciale) aanvraag ingediend. Tegelijk blijkt bij de uitvoering dat er geen afstemming heeft plaatsgevonden met lokaal betrokkenen. Dat zet je direct op een achterstand, want je moet eerst draagvlak gaan creëren waarom het belangrijk is dat de projecten worden uitgevoerd.

3. TRENDS EN ONTWIKKELINGEN

3.1 Landelijke ontwikkeling in de sport

Sportdeelname vermoedelijk stabiel tot licht stijgend

De ontwikkeling van de sportdeelname is van talloze factoren afhankelijk, zoals de ontwikkeling van de bevolking, de hoeveelheid vrije tijd, het besteedbaar inkomen, sociaal-culturele ontwikkelingen, veranderende wensen van de consument, technologische ontwikkelingen, et cetera. Door de veelheid aan invloeden is de toekomstige sportdeelname over een langere periode moeilijk te benaderen. De toekomstige sportdeelname in Nederland zal zich stabiel ontwikkelen tot licht stijgen. Het SCP verwacht een toename van 4% in de periode 1999-2020. De belangrijkste motor achter die groei is de blijvende aandacht voor gezondheid en uiterlijk.

Georganiseerde sportdeelname stagneert

NOC*NSF verwacht een groei van 5% in de periode 1995-2010 (NOC*NSF, Sporters in Cijfers 3, 2002). Het SCP geeft diverse scenario's voor de georganiseerde sport, maar merkt op dat "in het licht van de vergrijzing en van ontwikkelingen in de actieve sportbeoefening lijkt een scenario van stabiliteit of zelfs krimp bij vooral de verenigingssport realistischer dan een van groei" (SCP, Rapportage Sport 2003). Marktplan Adviesgroep acht een scenario van stabiliteit tot lichte afname van sporten in georganiseerd verband op dit moment het meest waarschijnlijk.

Vereniging als organisatievorm onder druk, schaalvergroting

De verenigingsmonitor van NOC*NSF geeft aan dat acht op de tien verenigingen landelijk te maken heeft met knelpunten. De vier meest genoemde zorgen zijn: ledenontwikkeling, voldoende kwantitatief en kwalitatief bestuurlijk en sporttechnisch kader en overige vrijwilligers, financiële knelpunten en accommodatieproblemen (onderhoud). De ervaringen van Marktplan Adviesgroep zijn dat vereniging in de grote steden over het algemeen vaker en grotere problemen hebben dan verenigingen in plattelandsgemeenten. Landelijk is sprake van een trend naar schaalvergroting bij verenigingen (SCP, Rapportage Sport in 2003).

Veranderde wensen bij de sporter

Verschillende bronnen wijzen er op dat de wensen van de sporter niet (meer) aansluiten bij het aanbod van de sportvereniging (onder andere NOC*NSF, Sporters in Cijfers 3, 2002). De sporter van vandaag en de toekomst is absoluut niet meer dezelfde sporter uit de jaren zeventig. Er is een ontwikkeling naar vluchtiger vrijetijdsgedrag (zapcultuur, proeven van verschillend leisure-aanbod). De sporter wil zijn/haar tijd zelf kunnen indelen. Jongeren hebben bijvoorbeeld de vrijdagavond of zaterdag nodig voor bijverdienen. Die behoefte aan keuzevrijheid staat op gespannen voet met een vast trainings- en competitieschema zoals kenmerkend is voor de georganiseerde sport, met name de teamsporten. Er is een toenemende behoefte aan kwaliteit, zoals zichtbaar bij fitness (hometrainers geplaatst voor een scherm waarin een wedstrijd wordt nagebootst inclusief toename van de weerstand bij beklimmingen). Men spreekt in dat opzicht ook van een sensorische vrijetijdscultuur (beleven en ervaren van sensaties). Ouderen of senioren wordt een steeds grotere groep binnen de samenleving. Het sportaanbod van verenigingen zal zich ook moeten aanpassen om deze groep te behouden of nieuwe leden te werven.

Verschuivingen binnen sportbeoefening.

NOC*NSF houdt jaarlijks de ledenontwikkeling bij van de aangesloten bonden. De teamsporten staan alle onder druk (afname) uitgezonderd hockey, die te maken heeft met een sterke groei. De groei van hockey komt mede voort uit de behoefte bij ouders om hun kinderen naar een veilige prettige vereniging te sturen. De bonden met de grootste ledengroei in 2002 en 2003 zijn:

- de Golf Federatie (40.000 nieuwe leden in 2002 en 2003);
- de Hockeybond (15.000 nieuwe leden in 2002 en 2003);
- de Darts Federatie (8.800 nieuwe leden in 2002 en 2003);
- de Tennisbond (8.500 nieuwe leden in 2002 en 2003);
- de Rolschaats, Bandy en Skeeler Federatie (8.000 nieuwe leden in 2002 en 2003);
- het Watersportverbond (6.800 nieuwe leden in 2002 en 2003).

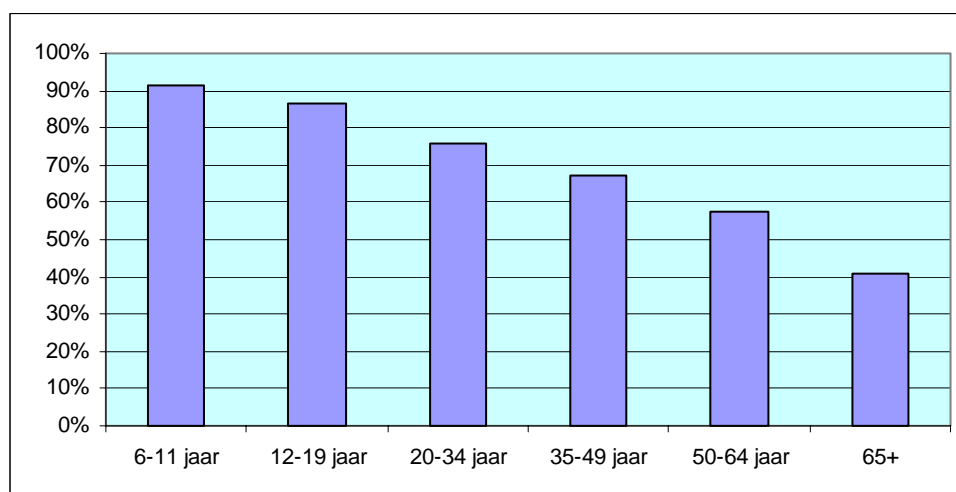
Toename overgewicht en bewegingsarmoede

De relatie tussen sport en gezondheid wordt steeds sterker. Dat sporten bijdraagt aan een gezonde leefstijl is geen nieuws. Maar recente studies hebben aangetoond dat overgewicht in Nederland steeds meer voorkomt. In de regio Noordwest-Groningen is bij een op de zeven (14%) jongeren (basis en voortgezet onderwijs) sprake van overgewicht. Dat is vergelijkbaar met het landelijk beeld. Door deze ontwikkeling is er steeds meer aandacht voor voldoende bewegen.

3.2 De toekomstige vraag naar sport in De Marne

Om de toekomstige sportbehoefte in De Marne te bepalen is de bevolkingsontwikkeling de belangrijkste variabelen. De sportdeelname is het hoogst onder zes tot elf jarigen en neemt af naarmate de leeftijd stijgt. De grafiek laat dit zien voor de Nederlandse situatie (1999). De percentages hebben betrekking op dat deel van de bevolking dat de afgelopen twaalf maanden aan sportieve activiteiten heeft deelgenomen. Deze definitie doet feitelijk niet ter zake. Het gaat er om dat sportdeelname nauw samenhangt met leeftijd.

Afbeelding 3.1 Deelname van Nederlanders in 1999 aan sportieve activiteiten in afgelopen twaalf maanden (bron: SCP)

De vraag is dus hoe de bevolking in De Marne zich zal ontwikkelen. Per gemeente maakt ABF een bevolkingsprognose (de Primosprognose). Uit de prognose tot 2020 blijkt dat de totale bevolking stabiel blijft (een zeer kleine daling). In 2010 is de bevolking van 0-29 jaar met 158

afgenomen (ten opzichte van 2002). De bevolking van 30-64 jaar daalt met 292 personen. Daarentegen stijgt het aandeel 65-plussers met 351. Een en ander betekent voor de sportdeelname dat de behoefte enigszins kleiner wordt. In termen van frequente sporters (één x per week) gaat het om circa 100 sporters minder en dat is gering.

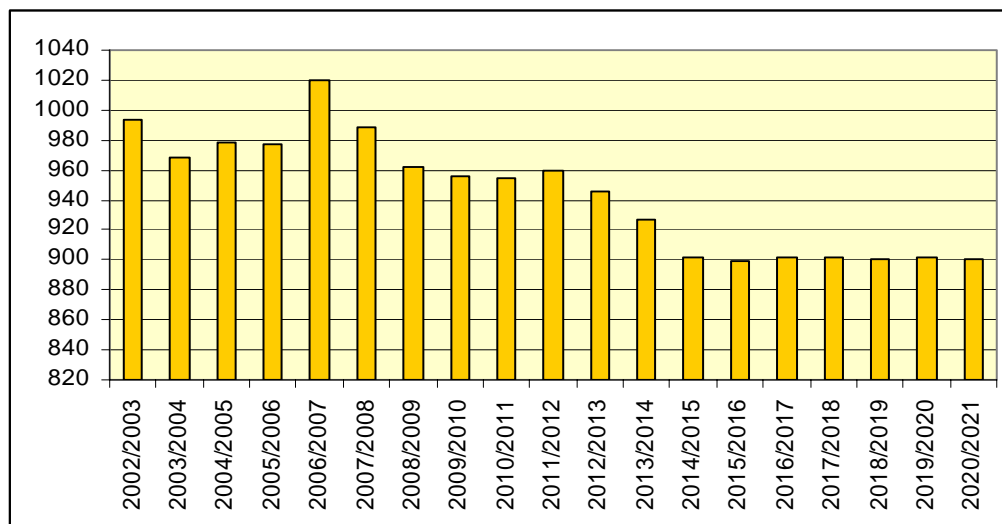
Tabel 3.1 Bevolkingsprognose De Marne (bron: ABF Primosprognose)

	2002	2005	2010	2015	2020
bevolking 0-14 jaar	2061	1997	1929	1943	1839
bevolking 15-29 jaar	1900	1945	1874	1738	1744
bevolking 30-64 jaar	5538	5426	5246	4969	4720
bevolking 65 jaar en ouder	1687	1823	2038	2389	2649
bevolking totaal	11186	11191	11087	11039	10952
huishoudens totaal	4743	4775	4774	4837	4847
	2002	2005	2010	2015	2020
bevolking 0-14 jaar	18,4%	17,8%	17,4%	17,6%	16,8%
bevolking 15-29 jaar	17,0%	17,4%	16,9%	15,7%	15,9%
bevolking 30-64 jaar	49,5%	48,5%	47,3%	45,0%	43,1%
bevolking 65 jaar en ouder	15,1%	16,3%	18,4%	21,6%	24,2%
	100%	100%	100%	100%	100%

Naast de Primosprognose is er een leerlingenprognose voor de planning en ruimtebehoefte van het onderwijs. De leerlingenprognose is opgesteld voor de basisschoolleerlingen (vier tot twaalf jaar). De komende twintig jaar daalt het aantal leerlingen met gemiddeld een 0,5% per jaar. In 2006-2008 is er een kleine stijging maar het totale beeld is een lichte daling en in lijn met de Primosprognose.

Op grond van de prognoses kunnen we concluderen dat de sportbehoefte nauwelijks verandert, er is sprake van een zeer kleine afname op grond van de bevolkingsontwikkeling. We vinden het belangrijker te wijzen op de ontwikkeling dat sporters minder in georganiseerd verband en meer in ongebonden verband sporten en de druk bij verenigingen om voldoende vrijwilligers te vinden. Deze tendens is een bedreiging.

Afbeelding 3.2 Ontwikkeling aantal vier tot twaalf jarigen (bron: leerlingenprognose De Marne)

3.3 Nieuw beleid Rijk en provincie

Beleid Rijk

De huidige breedtesportsubsidie van VWS is een regeling die doorloopt tot en met 2006. Een gemeente kan maar een keer een aanvraag indienen en De Marne maakt daar al gebruik van. In oktober 2004 is door het ministerie van VWS een nieuwe landelijke subsidieregeling gepresenteerd, de BOS-regeling (Buurt-Onderwijs-Sport).

Met de tijdelijke subsidieregeling BOS wil VWS de samenwerking tussen partijen uit buurt, onderwijs en sport op lokaal niveau stimuleren. Deze samenwerking moet resulteren in activiteiten die door middel van sport en bewegen in de buurt een positieve impuls geven aan kwetsbare jongeren.

Kenmerken van de nieuwe BOS-regeling zijn:

- maximaal vijf aanvragen per gemeente;
- aanvragen kunnen worden ingediend voor 1 april 2005 (aanvang project januari 2006) of voor 1 april 2006 (aanvang januari 2007);
- de rijkssubsidie bedraagt 50% van de projectkosten en bedraagt maximaal:
  - € 100.000 voor een project van twee jaar, € 150.000 voor een driejarig project;
  - € 200.000 voor een vierjarig project.
- gericht op jeugd van vier tot negentien jaar;
- inzet van sport en bewegen ter vermindering van achterstanden op het gebied van gezondheid, welzijn, onderwijs, opvoeding en/of sport en bewegen;
- het project duurt minimaal twee en maximaal vier jaar;
- subsidie is aan te vragen via het indienen van een projectplan.

Belangrijke verschillen tussen de BOS-regeling en de lopende breedtesportimpuls zijn:

- er is geen koppeling tussen de hoogte van de subsidie en het inwonertal in de nieuwe BOS-regeling;
- de BOS-regeling vraagt nadrukkelijker een analyse van achterstanden in de project-aanvraag;
- in de BOS-regeling moet een element van sport en bewegen zitten, maar de toepassing is breder, namelijk ook onderwijs, welzijn, gezondheid of opvoeding;
- bij de BOS-regeling kan een gemeente vijf keer subsidie aanvragen en ontvangen (bij de breedtesportimpuls eenmaal).

Enkele voorbeelden voor mogelijke BOS-projecten zijn naschoolse sportactiviteiten, sportactiviteiten rond een brede school, verbetering van bewegingsonderwijs, wijk sportactiviteiten samen met sportverenigingen of zomeractiviteiten voor de jeugd.

Beleid provincie

De provincie Groningen en het Huis voor de Sport hebben recent het Gronings Sport Model geïntroduceerd. Uitgangspunt van het Groninger Sport Model is kinderen in de basisschool elke dag bewegingsonderwijs aan te bieden. Dat wil zeggen vier dagen op school gedurende 30 minuten en woensdag bij verenigingsactiviteiten. In 2003 hebben zes Groningse gemeenten aan het initiatief meegedaan. In 2004 gaat het om negen of tien Groningse gemeenten.

Het Gronings Sport Model is sterk ingegeven door de ontwikkeling dat kinderen steeds minder bewegen. Landelijk, maar ook provinciaal (GGD), is er steeds meer aandacht vanuit het beleidsveld gezondheid voor sport en bewegen.

4. QUICKSCAN ACCOMMODATIES

4.1 Inleiding

Om op een laagdrempelige, gezonde en plezierige manier te kunnen sporten is een kwantitatief en kwalitatief toereikend aanbod van sportaccommodaties een belangrijke voorwaarde. De gemeente De Marne beschikt over een uitgebreid en goed verspreid aanbod van sportaccommodaties. De kwaliteit is over het algemeen redelijk te noemen: er zijn tal van kwalitatief goede accommodaties en er zijn ook accommodaties die kwalitatief onder de maat zijn.

Dit hoofdstuk geeft allereerst een beknopte omschrijving van het huidige aanbod van sportaccommodatie en de momenteel aanwezige knelpunten. Hierbij wordt op hoofdlijnen ook ingegaan op de wijze van beheer (paragraaf 4.2). Aansluitend wordt in paragraaf 4.3 een indicatie gegeven van het gebruik en de bezetting van de lokale sportvoorzieningen.

De afsluitende paragraaf 4.4 gaat vervolgens in op de exploitatie. Hoe verhouden de kosten zich ten opzichte van referentieaccommodaties en welke aanknopingspunten zijn aanwezig om tot een efficiëntere exploitatie te komen?

4.2 Quickscan huidige situatie

Zwembad

In Leens ligt tussen het gemeentehuis en sporthal Leens verwarmd openluchtbad De Marne. Het betreft een eenvoudige openluchtvoorziening met:

- een 25-meterwedstrijdbad;
- een recreatiebassin van 45 x 12,5 meter;
- een peuter/kleuterbassin van 10 x 10 meter.

Daarnaast is er een grote zonneweide, een waterglijbaan en een verkoopkiosk. Het zwembad is open vanaf de eerste zaterdag in mei tot en met de eerste zaterdag in september. Met 65 uur per week is de openstelling in vergelijking met soortgelijke accommodaties in kleinere gemeenten ruim te noemen. Een dagkaart voor een volwassene kost € 2,40. Voor kinderen van vier tot en met zeventien jaar kost het € 1,40. Kinderen tot vier jaar hebben gratis toegang. Het eigendom van het zwembad ligt in handen van de gemeente. De exploitatie is uitbesteed aan een stichting: Stichting Openluchtbad De Marne. De gemeente is verantwoordelijk voor het groot onderhoud. Zes jaar geleden is het bad gerenoveerd. Voor de komende vijf jaar zijn daarom geen hoge onderhoudsposten te verwachten.

Sporthal

Gemeente De Marne kent één volwaardige sporthal: sporthal Leens. De hal ligt op circa 50 meter van het zwembad aan de andere kant van de Breekweg. Met de 42 x 24 meter speelvloer is de hal geschikt voor vrijwel alle zaalsportcompetities. De sporthal heeft een eigen horeca, welke is verpacht. De pachter heeft naast de exploitatie van de horeca ook een aantal verantwoordelijkheden op het gebied van beheer en dagelijks onderhoud.

Eigendom en totaalexplotatie van de hal liggen in handen van de gemeente. De hal en inventaris zijn goed onderhouden.

Afbeelding 4.1 Sporthal in Leens

Gymzalen

Naast de sporthal kent de gemeente ook zeven gymzalen te weten: in Eenrum, Kloosterburen, Pieterburen, Ulrum, Wehe-den-Hoorn, Westernieland, en Zoutkamp. De gymzalen liggen verspreid over de gemeente en zijn gemiddeld ongeveer 40 jaar oud. De standaard-afmeting van een gymzaal is 21 x 12 meter. Eigendom, beheer en exploitatie van de gymzalen ligt in handen van de gemeente. De onderhoudssituatie van verschillende gymzalen is zorgwekkend. In de notitie “Gebouw accommodaties gemeente De Marne” worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Tabel 4.1 Opmerkingen gymzalen in beheernotitie “Accommodaties”

gymzaal Eenrum:	groot onderhoud noodzakelijk, inclusief aanpassing entree/toilet-voorzieningen
gymzaal Kloosterburen	kleedkamers aanpassen (daglicht aanbrengen)
gymzaal Wehe-den-Hoorn	groot onderhoud noodzakelijk of op termijn nieuwbouw
gymzaal Zoutkamp	ruimte bijbouwen voor peuterspeelzaal
gymzaal Westernieland	na gebruikersperiode ISK-school verkopen
gymzaal Ulrum	groot onderhoud noodzakelijk

De gebruikers hebben aangegeven maar matig tevreden te zijn over de accommodaties. De klachten hebben onder meer betrekking op de grootte, het aantal kleedruimten en de onderhoudstoestand. De accommodaties voldoen momenteel niet meer aan de huidige eisen voor veiligheid en sanitaire voorzieningen. De huur van een uur gymzaal ligt op circa € 5 per uur. Landelijk ligt dit tussen de € 10 en € 15.

Afbeelding 4.2 Gymzaal Kloosterburen

Sportvelden

De gemeente telt een uitgebreid areaal aan buitensportaccommodaties. Zo zijn er:

- elf voetbalvelden;
- vijf trainingsvoetbalvelden;
- tien tennisbanen (exclusief Lauwersoog, is niet van de gemeente);
- vijf ijsbanen (waarvan twee particulier);
- een korfbalveld;
- een sportveld annex ijsbaan.

Verder zijn er nog tal van andere buitensportaccommodaties die bij overige sportaccommodaties nog worden vermeld. Met het oog op de later in dit onderzoek te formuleren efficiencymaatregelen concentreren wij ons op deze accommodaties. Tabel 4.2 geeft een overzicht van de momenteel aanwezige knelpunten.

Afbeelding 4.3 Overzicht ijsbaan, voetbalvelden, fietscross en tennisbanen in Eenrum

Tabel 4.2 Opmerkingen sportcomplexen in startnotitie “Sport in De Marne” en beheernotitie “Accommodaties”

algemeen	gebruikers zijn niet tevreden over de onderhoudsstaat van de velden
sportcomplex Kloosterburen	aantal kleedkamers onvoldoende
tennisbanen Lauwersoog	grote renovatie noodzakelijk
sportcomplex Leens	oriëntatie uitbreiding kleedkamers/veiligheidsaspecten, kantine/ kleedkamers zijn aan renovatie toe.
sportcomplex Zoutkamp	kleedgebouw checken op veiligheidsaspecten (legionella?)

Het tekort aan kleedkamers in Kloosterburen is inmiddels opgelost (uitbreiding). Voor alle gemeentelijke buitensportaccommodaties geldt dat het dagelijks onderhoud bij de gebruikers ligt. Voor het groot onderhoud van de velden wordt eens per twee jaar door ISA-sport een rapportage opgesteld. Op basis van deze uitkomsten vindt het onderhoud plaats. Er is verder geen meerjarenplanning. Het onderhoud van de kleedgebouwen is geregeld via het gemeentelijke gebouwenbeheerssysteem.

De huur van een sportveld bedraagt circa €200 per team per jaar. Voor de jeugd geldt de helft van het tarief. De energielasten zijn voor rekening van de gemeente. Het energieverbruik voor kantines is voor rekening van de verenigingen. Voor twee tennisbanen liggen de kosten per baan op ongeveer €1.100 per baan, waarbij de energielasten voor rekening van de gebruiker zijn. In 2003 zijn de trainingsvelden in Leens en Kloosterburen gerenoveerd.

Overig

Tenslotte kent de gemeente ook nog diverse andere sportaccommodaties:

- twee fietscrossbanen;
- een motor- annex paardensportbaan;
- een kartbaan (particulier);
- vier jeu de boulesbanen (particulier);
- vier paardensportterreinen (waarvan drie particulier);
- diverse watersportgelegenheden (particulier);
- tennishal Ulrum (particulier).

Afbeelding 4.4 Kartingbaan in Ulrum

De tennishal in Ulrum kent twee overdekte tennisbanen (tapijtvloer) en wordt beheerd door een stichting. De hal is momenteel niet geschikt voor gymnastiekonderwijs (vloer en inventaris). Voor het beheer van de hal ligt er een verzoek om te komen tot een andere vorm van exploitatie, omdat het beheer in de huidige vorm steeds moeilijker wordt door een sterk teruglopend aantal vrijwilligers.

Afbeelding 4.5 Overzicht van diverse sportaccommodaties in De Marne (afgebeeld zijn: sporthal en gymzalen, voetbal, tennis, fietscross, zwembad en

motor- annex paardensportbaan)

4.3 Gebruik en bezetting

Zwembad

Openluchtzwembad De Marne trekt gemiddeld tussen 40.000 en 50.000 bezoekers. Het zwembad heeft een totaal zwemwateroppervlak van 912,5m². Uitgaande van 45.000 bezoekers ligt het bezoek per m² zwemwater op ongeveer 50. Dit is in vergelijking met referentieaccommodaties goed te noemen. Landelijk ligt het bezoek per m² tussen 20 en 40. Uitgaande van zeventien weken openstelling per jaar en 65 uur per week ligt het bezoek per bedrijfsuur op ongeveer 41. Ook dit scoort in vergelijking met referentieaccommodaties goed.

Sporthal

Onderstaande tabel geeft een indicatie van de bezetting van sporthal Leens tijdens het hoogseizoen (periode november-maart).

Tabel 4.3 Bezetting sporthal Leens hoogseizoen (november-maart)

	8-12 uur	12-16 uur	16-20 uur	20-24 uur
ma	■	■	■	■
di				■
wo				■
do	■	■	■	■
vr	■	■	■	■
za *			■	■
zo *			■	■

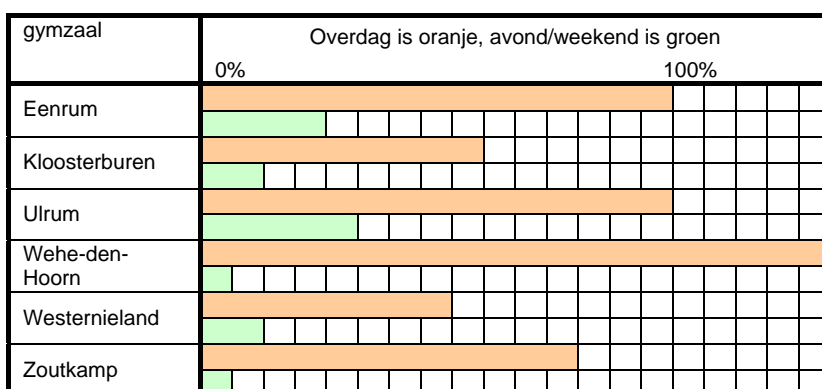
* in weekenden is bezetting wisselend.

De sporthal kent in vergelijking met referentieaccommodaties een matig gebruik. Doordeweeks overdag is er uitgaande van maximale capaciteit voor basisscholen van 26 uur per week een gemiddelde bezetting van 50%. In het hoogseizoen ligt de bezetting doordeweeks na 15.30 uur op circa 60%. In de namiddag is de bezetting minimaal, terwijl de avonden goed bezet zijn. In de weekenden is de bezetting tijdens het hoogseizoen redelijk tot goed, terwijl buiten het seizoen de bezetting erg laag is.

Gymzalen

De bezetting van de gymzalen is weergegeven in tabel 4.4. De tabel laat zien dat de gymzaal in Wehe-den-Hoorn doordeweeks overdag (8.30 tot 15.30) het best is bezet. Gymzaal Ulrum kent de hoogste avond/weekendbezetting. Gymzaal Westernieland heeft de laagste bezetting overdag, terwijl gymzaal Zoutkamp de laagste bezetting 's avonds en in het weekend kent.

Tabel 4.4 Bezetting gymzalen hoogseizoen (november-maart)⁴

Sportvelden/sportcomplexen

Uit de startnotitie "Sport in de gemeente De Marne" komt naar voren dat het aanbod aan sportvelden voldoende is, alleen qua kleedaccommodatie hebben bepaalde verenigingen een ruimte tekort. Kijkend naar de verschillende typen buitensportaccommodaties is het alleen zinvol om het gebruik van de voetbalvelden op hoofdlijnen te analyseren. Met betrekking tot deze velden is de meeste informatie beschikbaar en het meeste gemeenschapsgeld gemoeid.

Tabel 4.5 Overzicht voetbalvelden en gebruikers

sportcomplex	velden	verenigingen	aantal leden	aantallen teams (jeugdteams)
Eenrum	2 voetbal 1 training	VV Eenrum	235	16 (11)
Kloosterburen	2 voetbal 1 training	VV Kloosterburen	121	9 (5)
Leens	2 voetbal 1 training	FC Leo	180	10 (6)
Ulrum	2 voetbal 1 training	VV UVV'70	215	10 (6)
Westernieland	1 voetbal	VV PWC	20 (0)	1 (0)
Zoutkamp	2 voetbal 1 training	SV Zeester	134	9 (5)

Vooraf de sportvelden in Kloosterburen, Zoutkamp en in het bijzonder Westernieland zijn onderbezet (zie bijlage 1).

⁴ Gymzaal in Pieterburen wordt drie ochtenden gebruikt door het onderwijs.
Eindrapport

Tennisbanen

Tabel 4.6 Overzicht tennisaccommodaties

	aantal banen	aantal leden	bijzonderheden
Eenrum (Odivia)	3 gravelbanen	210	
Ulrum (Lydensee)	3 gravelbanen	170	plus tennishal (stichting) met 2 banen
Kloosterburen	2 kunstgrasbanen	81	met verlichting

De KNLTB hanteert als norm 70 spelende leden per baan (zonder verlichting) en 90 spelende leden per baan met verlichting. Deze normen gelden ongeacht de baansoort (gravel, kunstgras). Vooral Kloosterburen en Ulrum (drie gravelbanen en twee binnenbanen) hebben een grote onderbespeeling. De accommodatie in Lauwersoog is niet in eigendom van de gemeente. De gemeente zal wel in 2005 de tennisaccommodatie in Lauwersoog renoveren.

4.4 Huidige exploitatie en vergelijking exploitatieresultaten met kengetallen

Exploitatiecijfers per sportcomplex zijn alleen met veel onderzoekstijd te achterhalen. Toch is met de bestaande gegevens en landelijke kengetallen wel wat te zeggen over de exploitatie.

Zwembad

In 2003 gaf de gemeente een subsidie van € 122.500 aan de stichting van het zwembad. Ook voor 2004 is dit bedrag overeengekomen. Naast de jaarlijkse subsidie heeft de gemeente als eigenaar van de accommodatie te maken met de volgende kosten: kapitaallasten van € 50.800 en een jaarlijkse reservering voor onderhoud van € 7.500. Tegenover dit totaal van € 180.800 wordt een bedrag van € 23.800 aan huur ontvangen. Per saldo liggen de totale gemeentelijke kosten op circa € 157.000.

Gerelateerd aan het inwoneraantal (11.300) bedragen de jaarlijkse kosten, exclusief kapitaallasten, ruim €9 per inwoner. Dit ligt precies op het landelijk gemiddelde. Gezien de ruime openstelling en lage tarieven scoort de accommodatie redelijk goed.

Kijkend naar de verschillende inkomsten- en uitgavenposten met betrekking tot het openluchtbad vallen de volgende zaken op:

- relatief lage reservering voor onderhoud. Normaal is 1% van de vervangingswaarde;
- personeelslasten ten opzichte van totale lasten, exclusief kapitaallasten liggen op 50% en scoren daarmee redelijk goed;
- gemiddelde opbrengsten per bezoek liggen tussen de € 0,90 en € 1,00 en zijn in vergelijking met referentieaccommodaties erg laag te noemen. Een gemiddelde tariefverhoging met € 0,25 genereert een extra opbrengst van ongeveer € 10.000;
- gemiddelde horecaopbrengst per bezoeker ten bate van de stichting is erg laag: € 0,03 per bezoeker.

Sporthal

Tabel 4.7 Overzicht exploitatie sporthal in €

inkomsten		uitgaven	
huur onderwijs	nvt	kapitaallasten	26.592
huur verenigingen	15.100	onderhoudsvoorziening	5.000
pacht	5.800	onderhoud	1.700
		belastingen en verzekeringen	3.500
		overig	200
		personeelskosten gemeente	11.320
subtotaal	20.900	subtotaal	48.312

Op jaarbasis is sprake van een negatief exploitatiesaldo van circa € 27.500. Dat is laag. Landelijke kengetallen gaan uit van een jaarlijks tekort van € 100.000 voor een sporthal. De huidige cijfers van de gemeente geven een te gunstig beeld, omdat de post onderhoud erg laag is en de post energie ontbreekt. De gemeente heeft dat al deels onderkend want de komende jaren zal de post onderhoud toenemen. Dan komt men veel dichterbij het landelijke gemiddelde.

Gymzalen

Tabel 4.8 Overzicht exploitatie gymzalen in €

inkomsten uit verhuur	20100
inkomsten onderwijs	nvt
kosten	
kapitaallasten	56238
onderhoudsvoorziening	20000
onderhoud	4900
energie	32000
belastingen en verzekeringen	8200
schoonmaak	24300
overig	1100
personeelskosten gemeente	22520
saldo	-149.158⁵

Het tekort komt uit op bijna € 150.000 en dat is bij zeven gymlokalen gemiddeld € 21.400 per jaar. Dat is exclusief inkomsten onderwijs. Landelijk ligt het tekort inclusief inkomsten uit verhuur aan onderwijs tussen de € 5.000 en € 12.500. Ook met een vergoeding van onderwijs is het exploitatieresultaat van gymzalen in De Marne ongunstiger dan landelijk⁶.

Sportvelden

⁵ In de startnotitie wordt uitgegaan van een bedrag van € 113.000. De cijfers in de tabel zijn gebaseerd op de begroting 2003.

⁶ Een vergoeding is onder andere afhankelijk van het gebruik, grootte en ouderdom. Een bedrag in de orde van € 7.000 per jaar per lokaal is niet ongebruikelijk.

In tabel 4.9 is een overzicht opgenomen van de kosten van de buitensportaccommodaties. Op jaarbasis is sprake van een negatief saldo van € 227.000. De kosten zijn niet uit te splitsen naar complex, omdat de posten niet afzonderlijk zijn geregistreerd.

Tabel 4.9 Kosten op jaarbasis buitensportvoorzieningen

a. algemeen voetbalvelden	
verhuur (inkomsten)	-7.900
kapitaallasten	41.605
onderhoud derden	6.900
sportmaterialen	1.700
b. sportparken wijk Oost, West, Midden (voetbal, ijs en tennis)	
onderhoud	37.800
energie	1.200
belastingen en verzekeringen	2.700
onderhoud groen	20.100
energie groen	12.900
belastingen en verzekeringen groen	2.700
	77.400
c. was- en kleedruimten	
onderhoud opstallen	3.600
energie	13.000
belastingen, heffingen	2.600
verhuur	
tennisbanen	-9.000
ijsbanen	-1.400
overige sportaccommodaties	-800
d. loonkosten binnen/buitendienst	99.480
subtotaal a-d	227.185

De posten die gerelateerd zijn aan de voetbalvelden zijn samen € 172.000 (inclusief was- en kleedruimte en personeel). De gemeente heeft elf wedstrijdvelden en vijf trainingsvelden en dat komt overeen met circa 13,5 wedstrijdveld. Per wedstrijdveld levert dat een exploitatietekort op van € 12.740.

Ter vergelijking laat tabel 4.10 de jaarlijkse kosten zien van enkele voetbalvelden. Voor een natuurveld wordt uitgegaan van € 14.000 op jaarbasis. Het verschil tussen € 12.740 en € 14.000 heeft mede te maken met de minder intensieve bespeling in De Marne.

Tabel 4.10 Landelijke kengetallen (bron: Grontmij)

	speeluren per jaar	investering aanleg x € 1000	afschrijving jaren	onderhoud per jaar x € 1000	exploitatiekosten/ jaar x € 1000	kosten/ speeluur
natuurveld	250	90	25	10	14	54
wetra	400	150	20	13	21	51
wetra+	800	350	20	15	33	41
kunstgras	1200	400	12	7	40	34

Tennisaccommodaties

Uitsplitsing van exploitatiegegevens voor de tennisaccommodaties is niet mogelijk, omdat deze cijfers zijn opgenomen in een grotere post. Wel is het mogelijk om landelijke kengetallen te presenteren die de KNLTB hanteert en deze kunnen als referentie worden gehanteerd.

Tabel 4.11 Aanleg voor twee banen (gegevens KNLTB)

	gravel	kunstgras
onderbouw inclusief grondwerk/drainage, stelpost	€ 20.000	€ 20.000
fundering	€ 10.000	€ 10.000
toplaag inclusief belijning (gravel respectievelijk kunstgras)	€ 9.250	€ 26.000
hekwerk	€ 7.500	€ 7.500
baaninrichting	€ 1.000	€ 1.000
totaal exclusief beregeningsinstallatie	€ 47.000	€ 64.500

Tabel 4.12a Onderhoud gravel (twee banen, gegevens KNLTB)

speelklaar maken, 60 uur/2 banen 60* € 28 en 4 ton gravel à € 91	€ 1.997
dagelijks onderhoud gedurende 30 weken: 30 * 5 dagen * 2 banen * € 28	€ 8.169
waterverbruik: 50 m ³ /maand/baan = 700 m ³	€ 250
onvoorzien	€ 114
jaarlijks	€ 10.530

Tabel 4.12b Onderhoud kunstgras (twee banen, gegevens KNLTB)

jaarlijks reinigen, opborstelen, onkruidbestrijding, herstel, et cetera, bijkomend zand en onkruidbestrijdingsmiddel	€ 795
wekelijks onderhoud gedurende 45 weken: 45 * 1 uur * 2 banen * € 28	€ 2.520
onvoorzien	€ 91
totaal onderhoud per jaar exclusief renovatie (eens per 7 of 8 jaar)	€ 3.406
groot onderhoud (eens per 7 of 8 jaar): oud zand en vuil verwijderen en nieuw zand inbrengen	€ 3.900

In tabel 4.13 hebben we de exploitatiekosten opgenomen. De onderhoudskosten die de KNLTB hanteert, is volgens de bond een ideaalnorm. We nemen daar een lagere post (bij gravel), gelet op het recreatieve gebruik en de intensiteit van de bespeling. Bovendien mag een deel van het dagelijks onderhoud door de vereniging worden uitgevoerd (en dus niet tegen een bedrag van € 28 per uur). Bij kunstgras handhaven we één uur per week onderhoud.

Wat verstaat KNLTB onder dagelijks onderhoud?

gravel
<ul style="list-style-type: none"> • slepen en sproeien van de banen voor zover leden dat niet zelf doen na afloop spel • na-egaliseren en repareren grove beschadigingen • verwijderen grove losse lava korrels • walsen van de baan en indien nodig losmaken en bijvullen gravel • indien banen "vet" zijn, eventueel afstrooien met grove korrels of opruwen met een staalbezem, slepen, rollen en sproeien • afstrooien met nieuw gravel op kaal gelopen plaatsen • repareren stukgetrapte baangedeelten • regelmatig bijstrooien en repareren van plaatsen rondom achterlijn
kunstgras
<ul style="list-style-type: none"> • zand terugvegen en waar nodig bijstrooien met de hand • bladeren en dennennaalden met rubberhark verwijderen (ook in de winter) • minimaal één keer per week met ruige kokosmat slepen • eventueel vuil zo spoedig mogelijk met water reinigen • een tot twee keer per jaar algen en mosbestrijding • controle op beschadigingen, bij beschadigingen deze zo spoedig mogelijk laten repareren

Tabel 4.13 Exploitatielasten bij twee banen

	gravel	kunstgras
kapitaallasten (annuïteit, 5%)	€ 4.065	€ 5.799
onderbouw 20 jaar		
toplaag 10 jaar		
lava fundering 25 jaar		
hekwerk 15 jaar		
baaninrichting 10 jaar		
jaarlijks onderhoud	€ 7.000	€ 3.406
reservering voor renovatie kunstgras (eens per 8 jaar)	nvt	€ 600
jaarlijkse kosten	€ 11.065	€ 9.805

Het komt neer op € 11.000 voor twee gravelbanen en € 5.500 per baan (exclusief verlichting) of € 9.800 voor twee kunstgrasbanen. Dat is € 4.900 per kunstgrasbaan (exclusief verlichting).

Het tarief van de gemeente is: € 1.239,69 voor de eerste baan, € 991,71 voor de tweede baan en € 743 voor een derde baan. Volgens de verenigingen doen de tennisverenigingen wat betreft onderhoud veel zelf. Het is aannemelijk (zoals bij het voetbal) dat de gemeentelijke exploitatiekosten wat lager uitvallen dan de landelijke kengetallen. Desondanks blijft er wel een behoorlijk exploitatietekort bestaan.

5. BELEIDSVORSTELLEN

5.1 Inleiding

De noodzaak tot bezuinigingen drukt nadrukkelijk een stempel op het toekomstige sportbeleid. Maar dat hoeft geen negatief beeld op te leveren. De gemeente moet er voor zorgen dat voorzieningen een optimaal maatschappelijk rendement hebben. Daar hoeft de gemeente zich niet voor te verontschuldigen. Dat is een taak van de gemeente. In paragraaf 5.2 gaan we allereerst in op de rol van de gemeente in de komende jaren.

Daarna schetsen we in paragraaf 5.3 de mogelijkheden voor toekomstig accommodatiebeleid en dus ook de bezuinigingsmogelijkheden. In paragraaf 5.4 geven we een drietal varianten voor sportstimulering. Paragraaf 5.5 besluit met een samenvattend overzicht.

5.2 Missie sportbeleid gemeente De Marne

De gemeente wil sport en bewegen binnen de gemeente om de volgende redenen stimuleren.

- Sport is goed voor de gezondheid en gaat de bewegingsarmoede tegen. Bewegingsarmoede die ook binnen onze gemeente aanwezig is.
- Sport draagt bij aan de leefbaarheid. Onder andere door het creëren en instandhouden van sociale verbanden en de participatie in democratisch georganiseerde verenigingen te bevorderen.
- Sport is een plezierige en nuttige manier van vrijetijdsbesteding, waaraan veel mensen plezier ontleen, als actief sporter of als betrokken toeschouwer.
- Sport voedt op en brengt de beoefenaar normen en waarden, discipline en sociale vaardigheden bij. Opvoeding door sport geldt voornamelijk voor de categorie jeugd en jongeren.

Sport en bewegen vraagt in eerste instantie om goede accommodaties. De gemeente kiest er voor om accommodaties laagdrempelig (gesubsidieerde tarieven) aan te bieden aan verenigingen. Het instandhouden van die accommodaties is evenwel een opgave en vraagt ook om keuzes omwille van de continuïteit.

Er is behoefte aan afstemming tussen de aanwezige voorzieningen (accommodaties) en de behoefte. Die afstemming moet plaatsvinden rekening houdend met de behoefte van gebruikers (veelal verenigingen) en rekening houdend met (aanvaardbare) lasten voor de gemeente/gemeenschap (zie paragraaf 5.3). Naast accommodatiebeleid wil de gemeente ook via projecten, sport en bewegen in de gemeente actief stimuleren (paragraaf 5.4).

5.3 Accommodatiebeleid

Accommodaties zijn voor de verenigingen en de sportbeoefening zeer belangrijk. Vanuit het verleden beschikt de gemeente over veel sportaccommodaties. Bij teruglopende middelen uit het gemeentefonds kan de gemeente haar beleid niet ongewijzigd laten.

Er zijn verschillende mogelijkheden om efficiënter om te gaan met accommodaties. In de discussienota zijn daarvoor verschillende opties benoemd. We stellen drie mogelijkheden voor⁷:

- overcapaciteit verminderen (a en b);
- meer zelfwerkzaamheid bij verenigingen en gebruikers (c);
- tariefsverhoging (d en e).

De gemeente ziet de mogelijkheden ook in deze prioriteit. Afscheid nemen van overcapaciteit is nooit leuk, maar doet de sport het minste pijn. Meer verantwoordelijk bij de gebruiker (bijvoorbeeld de gebruiker betaalt energie of meer zelfwerkzaamheid) is een optie die de sport wel belast, maar waar de gebruiker ook zelf invloed op kan uitoefenen (zuiniger omgaan met spullen of energie, meer zelfwerkzaamheid). De derde mogelijkheid is het verhogen van tarieven.

a) Minder sportvelden

Er is een surplus (overschot) aan velden gelet op de behoefte. Gelet op de ledenaantallen en het aantal teams, zou de gemeente met drie velden minder toe kunnen. Het voorstel is om twee wedstrijdsvelden af te stoten. Gemiddeld was het tekort per veld € 12.740. Voor de minst bespeelde velden zal dat tekort lager uitvallen. We gaan uit van een besparing van € 10.000 per jaar per veld.

b) Herschikking aanbod binnensportaccommodaties

Essentie is dat de gemeente beschikt over zeven gymlokalen, die overwegend een zwakke bezetting hebben en de komende jaren zeer forse investeringen vragen voor onderhoud. Bij het ontwikkelen van deze nota is onderzocht of het gebruik van het gymlokaal in Wehe-den-Hoorn kan worden verplaatst naar de sporthal in Leens. Die optie blijkt in de praktijk op teveel bezwaren te stuiten en is niet haalbaar.

Een andere optie is het *afstoten van het gymlokaal Ulrum en updaten van de tennishal in Ulrum*. Het gymlokaal in Ulrum heeft de grootste onderhoudskosten in de komende jaren. Het gemiddelde exploitatietekort van € 21.400 wordt dan nog hoger. Het is mogelijk de exploitatielasten voor gymzaal Ulrum deels in te zetten om de tennishal geschikt te maken voor onderwijsgebruik. Dat betekent namelijk dat de inventaris moeten worden aangevuld en een van de banen moet worden voorzien van een multifunctionele vloer. De stichting heeft zelf ook ideeën om de tennishal beter te exploiteren. De gemeente en de stichting zijn inmiddels in gesprek om te bekijken of, en zo ja, op welke wijze de gymzaal ondergebracht of betrokken kan worden bij de tennishal. Gelet op de vele zaken die nog uitgezocht moeten worden is een concreet bezuinigingsbedrag niet te noemen. In bijlage 2 wordt uitgebreid ingegaan op herschikking van het aanbod binnensportaccommodaties.

⁷ In bijlage 2 zijn nog twee mogelijkheden benoemd. Op korte termijn geven die echter onvoldoende aanknopingspunten.

c) Onderhoud bij verenigingen

Kleedgebouwen

Momenteel verzorgt de gemeente het onderhoud aan de kleedaccommodaties van de sportverenigingen. Daarnaast betaalt de gemeente de energierekening en belastingen/verzekeringen van de kleedaccommodaties. Jaarlijks is hiermee een kleine € 20.000 gemoeid. Door de onderhoudsverantwoordelijkheid evenals de energielasten bij de verenigingen te leggen ontstaat meer eigen verantwoordelijkheid bij de verenigingen, die efficiencyvoordelen kan opleveren. Als tegenprestatie zal de gemeente bijvoorbeeld een compensatieregeling in moeten stellen. De gemeente dient als eigenaar van de opstallen wel een toezichhoudende en controlerende taak te hebben.

De post € 20.000 bestaat uit energie, onderhoud en belasting en verzekeringen. In veel gemeenten wordt het onderhoud aan club- en kleedaccommodaties overgedragen aan verenigingen. Ook de post energie hoort bij de gebruiker (meer kostenbewust). We gaan uit van een taakstellende bezuiniging van € 2.500 op jaarbasis (12,5%). Dat moet te realiseren zijn.

Onderhoud velden

Naast het onderhoud van de kleedkamers kan ook worden overwogen bepaalde onderhoudstaken voor het onderhoud aan de velden bij de verenigingen neer te leggen. In bijlage 3 is aangegeven welke onderhoudstaken kunnen worden overgedragen.

Landelijk hebben diverse gemeenten onderhoud overgedragen aan verenigingen, met wisselende ervaringen. Onze mening is dat wat betreft het cultuurtechnische onderhoud (vakkennis, machines) overdracht absoluut niet is aan te raden. Verder zouden we afgaande op de kleinschaligheid van veel verenigingen en de uiteindelijke winst, deze optie niet willen doorvoeren. Overdracht van taken kan op korte termijn misschien 5% tot 10% besparing opleveren, maar op de langere termijn gaat dat effect deels verloren doordat verenigingen toch niet goed de nodige reserveringen treffen. De gemeente moet achteraf bijspringen om de voorzieningen te onderhouden.

Tennisaccommodaties

De gemeente heeft drie tennisaccommodaties en daarnaast is er een niet-gemeentelijke accommodatie in Lauwersoog. Overcapaciteit is aan de orde in Ulrum en Kloosterburen. Vermindering van het aantal banen is lastiger bij tennis dan bij grasvelden, omdat bij tennis de banen onderdeel uitmaken van één complex. Privatiseren (exploitatie en beheer volledig naar de vereniging) komt landelijk veel voor, maar die oplossing heeft niet onze eerste voorkeur in De Marne. De schaalgrootte van de verenigingen is klein en dat betekent een zware belasting per lid. Het gevaar bestaat dat een vereniging op de korte termijn een accommodatie in stand kan houden, maar op de lange termijn niet in staat is vervanging en groot onderhoud uit te voeren. De gemeente zal in overleg treden met tennisverenigingen over meer onderhoud door de verenigingen en tariefsverhoging (zie ook d). In bijlage 3 wordt vergelijkbaar met voetbal onderscheid gemaakt in onderhoudstaken voor respectievelijk de gemeente en de verenigingen.

d) Tarieven

De tarieven die de gemeente hanteert zijn laag. Dat geldt voor alle accommodaties. Tariefsverhoging is daarom een van de mogelijkheden om de exploitatie te verbeteren. De gemeente kan tarieven ook differentiëren, door bijvoorbeeld voor een surplusveld (boven de norm) een aanzienlijk hoger tarief te vragen. Voor het zwembad genereert een zeer beperkte tariefsverhoging van € 0,25 per bezoeker een netto-opbrengst van circa € 10.000. Voor de overige accommodaties (velden, tennisbanen en binnensport) is ook een substantiële verhoging mogelijk die wel rechtstreeks ten laste komt aan de vereniging/gebruikers. Wanneer we uitgaan van € 10.000 en we verrekenen dat over 3.000 verenigingsleden (4.200 minus 1.200 ijsbaanleden), dan praten we globaal over € 3,30 per jaar per sporter en € 0,28 per maand per sporter. Die bedragen kunnen natuurlijk per accommodatie en tak van sport verschillen, maar de berekening is bedoeld om de consequenties concreet te krijgen.

e) Horeca zwembad

Nu is de netto opbrengst voor de stichting € 0,03 per bezoeker. Een bedrag van € 0,25 is niet onrealistisch, mits de stichting hiervoor in overleg met gemeente en huidige pachter de nodige ruimte krijgt. Mogelijk kunnen het productaanbod en de terrasfunctie van de kiosk worden uitgebreid, zodat meer inkomsten gegenereerd kunnen worden. Ook kan de horeca mogelijk een meer nadrukkelijke functie krijgen bij evenementen die worden georganiseerd. Een verbetering van € 2.500 tot € 5.000 is mogelijk. Vooral nog gaan we uit van € 2.500.

Samenvattend

In de begroting 2005 is een bezuiniging voor sport opgenomen van € 28.000. Met de huidige voorstellen is die bezuiniging in te vullen. Op papier is het bedrag groter dan € 28.000, namelijk (€ 42.500 minus kosten sportstimulering zijnde € 5.600 is circa € 37.000). In de uitvoering beschikt de gemeente over enige speelruimte om de gewenste bezuiniging te realiseren.

5.4 Keuzemogelijkheden sportstimulering

Tot dusverre was het sportbeleid van de gemeente vooral accommodatiegericht. Middelen voor sportstimuleringsprojecten en verenigingsondersteuning waren beperkt aanwezig. In de periode 2001-2006 heeft de gemeente bijna € 15.000 beschikbaar gesteld voor projecten in het kader van de breedtesportimpuls. Dat is € 2.500 per jaar en afgezet tegen de kosten van de accommodaties is dat minder dan 1%; dus erg weinig.

Nu is het niet per definitie een tekortkoming als het accent op accommodatiebeleid ligt. Accommodaties zijn de spil voor sport. Vraag een vereniging waar hun prioriteiten liggen en het antwoord heeft in negen van de tien keer te maken met accommodaties (tarieven, rooster, beschikbaarheid, kwaliteit). Wat is dan de meerwaarde om als gemeente ook initiatieven te nemen op het gebied van sportstimulering? Het antwoord is dat gemeenten die wel initiatieven nemen op dat vlak kansen creëren. Nieuwe ontwikkelingen moeten geëntameerd worden. Vereniging zullen dat niet zo snel doen (een kleine groep sterke verenigingen daargelaten). Een op accommodatiegerichte gemeente is veel meer te typeren als "de beheerder van de winkel". Voor vernieuwing en stimuleren is een actieve gemeente nodig. Een actieve gemeente wat betreft sportprojecten, zorgt ook voor betrokkenheid van de politiek. En voor de sport is dat weer belangrijk.

Wat voor mogelijkheden zijn er voor de gemeente om naast accommodatiebeleid projecten te ontwikkelen? We schetsen twee mogelijkheden.

-i- Breedtesportimpulsbudget continueren

De eerste variant is het huidige breedtesportimpulsbudget continueren. Als de cofinanciering van provincie en Rijk wegvallen, is dat budget erg klein. Een mogelijkheid is dat budget volledig inzetten voor verenigingen. Een kleine gemeente kan het budget aanwenden om verenigingen te stimuleren om deel te nemen aan projecten, bijvoorbeeld een sportkennismakingsproject of een project voor senioren of verbreding/vernieuwing van het sportaanbod. De huidige ervaring met de breedtesportimpuls is dat de belangstellingen van verenigingen om te participeren in projecten (zoals het Huis voor de Sport aanbiedt) niet groot is.⁸

Het heeft de voorkeur om het budget dat de gemeente beschikbaar stelt (€2.500 per jaar), volledig te gebruiken als zogenaamd "activiteitenbudget" voor verenigingen. Het besturen van een vereniging wordt steeds zwaarder door toenemende wet- en regelgeving. Het is belangrijk dat bestuurswerk ook leuk blijft. Door het instellen van een "potje" kan de gemeente allerlei initiatieven van verenigingen steunen met een kleine geldelijke bijdrage (variërend van honderd euro tot een paar honderd euro).

-ii- Gronings Sportmodel en ondersteuning verenigingen via bestaande subsidies

De tweede variant is aansluiten bij een initiatief dat het Huis voor de Sport twee jaar geleden is gestart: het Gronings Sportmodel. Dat is gericht op het vijf dagen per week laten bewegen van kinderen. De overweging daarbij is pragmatisch. Als de gemeente maar beperkte middelen heeft voor sportstimulering, dan moet het de middelen die zich aandienen optimaal gebruiken.

Invoering van het Gronings Sport Model betekent het volgende.

- Ervaringen met het Gronings Sport Model hebben geleid tot een vermindering van de intensiteit. Er wordt uitgegaan van *drie keer per week* sporten.
- Het Huis van de Sport vraagt met ingang van 2007 een bijdrage van de gemeente van € 0,50 per inwoner (was bij de breedtesportimpuls €0,23). In 2006 loopt namelijk de breedtesportimpuls af. Dat komt neer op €5.600 per jaar. De vraag is nog of de bijdrage van de gemeente voor drie of zes jaar wordt verlangd (de BOS-subsidieregeling kan hiervoor worden aangewend, maar die heeft een looptijd van drie jaar).
- Na twee jaar moet onderwijs het initiatief voortzetten. Daartoe moeten ze een vakleerkracht gymnastiek aanstellen (en dus een andere activiteit laten vervallen).
- Gebruik van accommodaties is voor rekening van de gemeente.
- Meestal start men in een of twee kernen.
- Er is een wachtlijst.
- De procedure is als volgt: eerst een gesprek met wethouders sport, gezondheid, onderwijs en beleidsmedewerkers. Vervolgens uitwerking met onder meer contact met Bovenschools Directie Overleg en vastleggen afspraken in een convenant.

Het Gronings Sportmodel richt zich dus op het bewegen tijdens het onderwijs. Invoering van het Groninger Sportmodel beantwoordt ook aan de behoefte om meer dwarsverbanden te leggen met onderwijs en gezondheid (beweegarmoede onder de jeugd is een probleem, zoals aangegeven in hoofdstuk 2). Met het Huis voor de Sport zal bekeken worden in hoeverre deelname aan het Groninger Sportmodel deels gefinancierd kan worden via de BOS-regeling.

⁸ De directe toegevoegde waarde voor verenigingen valt tegen, verenigingen hebben te maken met behoorlijke belasting van vrijwilligers en het aantal verenigingen en vrijwilligers is ook gewoon kleiner dan in het westen of zuiden van Nederland.

Aandacht en ondersteuning voor verenigingen zou in die variant kunnen plaatsvinden via de bestaande toto/lottogelden. Bonden en provinciale sportraden kunnen voor de ondersteuning van verenigingen gebruik maken van deze subsidiemiddelen. Verenigingen moeten dan wel bewust zijn dat ze ondersteuning kunnen krijgen, want nu is nog meestal een (landelijke) ervaring dat een ondersteuner veel moeite moet doen om gehoor te vinden.

Ondersteuning van verenigingen kan op uiteenlopende terreinen zoals:

- stimuleren samenwerken tussen verenigingen (samenwerking en mogelijk samenvoeging tot omniverenigingen);
- meer vrijwilligers creëren bij de verenigingen;
- continuïteit bestuursfuncties en verlichten bestuursfuncties;
- modernisering en verbreding sportaanbod;
- praktische oplossingen voor veel voorkomende verenigingsproblemen (efficiënt vergaderen, aansprakelijkheid, communicatie met leden, sponsors, vrijwilligersbeleid, financiële verslaggeving, et cetera);
- de mogelijkheden van donaties (onder andere VSBfonds).

5.5 Samenvatting beleidsvoorstellen

De behoefte aan een nieuwe sportnota in De Marne leefde al langer. Met de ontwikkeling van de huidige nota schetst de gemeente de toekomst van de sport in deze gemeente.

Bij het ontwikkelen van de nota werden drie randvoorwaarden (opgaven) meegegeven:

1. de behoefte aan afstemming tussen sport en andere disciplines zoals onderwijs, volksgezondheid en welzijn;
2. het beheer en onderhoud van de sportaccommodaties zoals de behoefte en mogelijkheden tot centreren, medegebruik van sportaccommodaties, privatisering, et cetera;
3. het doorvoeren van een (structurele) bezuinigingstaakstelling binnen de sport.

Deze drie randvoorwaarden hebben niet hetzelfde gewicht in de nota. De dwarsverbanden tussen sport en onderwijs en gezondheid zijn beperkter uitgewerkt dan veranderingen in beheer en onderhoud en bezuinigingsmogelijkheden. Dat is ook een bewuste keuze, want het is niet moeilijk om bijvoorbeeld drie projecten te bedenken op het snijvlak van sport en andere beleidsterreinen, maar iedereen zal zich ook realiseren dat nieuwe projecten geld kosten en dat daarmee ook de tweede en derde opgave alleen maar zwaarder worden. De essentie van de nota is in de volgende punten samen te vatten.

Over de volle breedte beschikt De Marne over voldoende accommodaties en voor een bepaald aantal voorzieningen, zelfs meer dan voldoende. Tegelijk is de kwaliteit van de voorzieningen een aandachtspunt. Diverse verbeteringen zijn recent doorgevoerd of zijn opgenomen in de meerjarenonderhoudsplanning. Onderdeel van de beleidsvoorstellen is een beperkte inkrimping van accommodaties. Berekeningen laten zien dat de capaciteit die resteert na inkrimping nog voldoende is, ook om groei in de toekomst nog op te vangen.

Verder blijken de tarieven in De Marne voor het huren van accommodaties erg laag te zijn, aanzienlijk lager dan de exploitatiekosten. De huur van bijvoorbeeld een voetbalveld dekt nog geen 5% van de exploitatielasten (inclusief kapitaallasten) en bij een tennisbaan is dat circa 20%. Over het vaststellen van tarieven zijn ellenlange discussies te voeren. Moeten de tarieven zijn afgestemd op de buurgemeente(n)? Moeten we uitgaan van kostendeckende tarieven (exclusief kapitaallasten) of moeten de tarieven voor iedere sporter even hoog zijn? De gemeente heeft hierin een pragmatisch standpunt. Het heeft geen zin om over kostendeckende tarieven te praten, want dat is een onevenredige verzwarende van de georganiseerde sport. Spiegelen aan buurgemeenten wil de gemeente evenmin, want dat lost de problemen in De Marne niet op. Een voor de sporter gelijk tarief is niet realiseerbaar, want een zwembad is nu eenmaal veel duurder dan bijvoorbeeld een voetbalveld. Het standpunt van de gemeente is dat enige verhoging van de tarieven verdedigbaar is, want ook na de tariefsverhoging blijft de gemeente het gebruik van accommodaties sterk subsidiëren.

Daarmee komen we ook op het punt van beheer en onderhoud. Waar elders in Nederland sommige gemeenten accommodaties volledig privatiseren of tarieven kostendeckend maken (exclusief kapitaallasten) is dat niet de koers van De Marne. De gemeente is behoedzaam als het gaat om het volledig overdragen van exploitatie, beheer en onderhoud. Cultuurtechnisch onderhoud van velden vraagt specifieke kennis, maar ook een bepaalde schaalgrootte. De meeste verenigingen in onze gemeente hebben niet die schaalgrootte. Wat wel realistisch is, is een grotere betrokkenheid van verenigingen bij onderhoud en beheer en de verantwoordelijkheid voor energiegebruik neerleggen bij de gebruiker en niet bij de gemeente. Op dit punt hoopt de gemeente ook een zekere efficiencywinst te kunnen realiseren.

Tot slot keren we terug naar de wens om beleidsmatig dwarsverbanden te realiseren tussen sport en beleidsvelden als onderwijs, gezondheid en welzijn. Wat betreft sportstimulering zijn in de nota twee varianten geschetst. Ofwel het budget uit de breedtesportimpuls continueren (dus niet de breedtesportimpulsprojecten) en dat in de toekomst in de vorm van een activiteitenbudget ("doe-pot") gebruiken om initiatieven van verenigingen te ondersteunen ofwel het budget uitbreiden en dat gebruiken om sporten op school te intensiveren (het zogenoemde Groninger Sportmodel). De gemeente heeft de ambitie om aan te sluiten bij de laatst genoemde variant om dat daarmee de samenwerking tussen sport, onderwijs en gezondheid kan worden versterkt.

De voorstellen die in de vorige paragraaf zijn beschreven, bieden de mogelijkheid om sportvoorzieningen en daarmee ook de sport in de toekomst in stand te houden en de positie van sport in het onderwijs te versterken. De volgende tabel geeft een samenvattend overzicht. Qua efficiency is een bezuiniging van globaal € 42.500 mogelijk (wel met enig voorbehoud, zoals in de tekst is aangegeven). Daar staat tegenover dat de gemeente wel kosten maakt voor sportstimulering en die bedragen (bij variant toepassing Gronings Sport Model) € 5.600 per jaar. Die post moet dus verrekend worden met de bezuinigings-mogelijkheden.

Tabel 5.1 Overzicht mogelijkheden efficiencyverbetering en opties sportstimulering

keuzemogelijkheden accommodatiebeleid	mutatie	
a) minder sportvelden	€ 20.000/jaar	twee velden opgeven
b) herschikking aanbod binnen sportaccommodaties -afstoten gymlokaal Ulrum en updaten tennishal Ulrum	in overleg	een gymlokaal opgeven
c) onderhoud bij verenigingen -kleedgebouwen -onderhoud velden -tennisaccommodaties	€ 2.500/jaar afgeraden bespreken onderhoud en tariefsverhoging	meer verantwoordelijkheid en zelfwerkzaamheid verenigingen
d) tarieven -zwembad +€ 0,25 -overige accommodaties	€ 10.000/jaar € 10.000/jaar	
e) horeca zwembad	€ 2.500/jaar	
subtotaal a-e	bezuiniging max. € 42.500/jaar	
keuzemogelijkheden sportstimulering		
-i- breedtesportimpuls budget continueren	extra kosten € 2.500/jaar	
-ii- Gronings Sportmodel en ondersteuning verenigingen via bestaande subsidies	extra kosten € 5.600/jaar	maar bijdrage breedtesportimpuls vervalt na 2006

BIJLAGE 1 BEHOEFTEBEREKENING AANTAL VOETBALVELDEN DE MARNE

VV Eenrum

ledenaantal: 235		SWE (seniorenwedstrijdequivalent)	totaal zaterdag	totaal zondag
team	aantal			
senioren (heren)	4	1,00	0	4,00
A-junioren	1	1,00	1,00	0
B-junioren	0	0,75	0	0
C-junioren	1	0,75	0,75	0
D-pupillen	1	0,50	0,50	0
E-pupillen	2	0,35	0,70	0
F-pupillen	2	0,25	0,50	0
dames	1	1,00	1,00	0
meisjes 7-tal	3	0,50	1,50	0
totaal			5,50	4,00

Bij zaterdag en zondagbespeling wordt uitgegaan van de hoogste waarde = 5,50 SWE. Een wedstrijdveld staat gelijk aan 5,5 SWE. De normbehoefte is $5,5/5,5=1,0$ veld. Het aantal SWE voor zaterdag en zondag mag samen niet meer dan 9 bedragen (in verband met de belasting van de velden). Bij VV Eenrum is dat 9,5 en ruim lager. Om die reden is de behoefte twee wedstrijdvelen. Ten aanzien van het aantal trainingsvelden wordt door de KNVB veelal als norm aangehouden dat tenminste over één volwaardig trainingsveld per drie natuurgras wedstrijdvelen beschikt moet kunnen worden. Het totaal aantal benodigde velden bedraagt daarom drie. VV Eenrum beschikt thans over drie velden.

VV Kloosterburen

ledenaantal: 121		SWE (seniorenwedstrijdequivalent)	totaal zaterdag	totaal zondag
team	aantal			
senioren (heren)	3	1,00	0	3,00
A-junioren	-	1,00	0	0
B-junioren	1	0,75	0,75	0
C-junioren	-	0,75	0	0
D-pupillen	2	0,50	1,00	0
E-pupillen	1	0,35	0,35	0
F-pupillen	1	0,25	0,25	0
dames	1	1,00	1,00	0
meisjes 7-tal	-	0,50	0	0
totaal			3,35	3,00

Bij zaterdag en zondagbespeling wordt uitgegaan van de hoogste waarde = 3,35 SWE. Een wedstrijdveld staat gelijk aan 5,5 SWE. De normbehoefte is $3,5/5,5=0,63$ veld, en dus afgerond één veld. Het aantal SWE voor zaterdag en zondag mag samen niet meer dan 9 bedragen (in verband met de belasting van de velden). Bij VV Kloosterburen is dat 6,35 en ruim lager. Ten aanzien van het aantal trainingsvelden wordt door de KNVB veelal als norm aangehouden dat tenminste over één volwaardig trainingsveld per drie natuurgras wedstrijdvelen beschikt moet kunnen worden. Het totaal aantal benodigde velden bedraagt daarom twee. VV Kloosterburen beschikt thans over drie velden.

Normaal gesproken speelt in een speelweekende circa de helft van het aantal teams thuis. Bij VV Kloosterburen spelen op zaterdag de meeste teams (zes teams). Per weekend zijn er dus gemiddeld slechts drie thuiswedstrijden waardoor een wedstrijdveld (en een trainings- veld) toereikend is.

FC Leo (Leens)

ledenaantal: 180		SWE (seniorenwedstrijdequivalent)	totaal zaterdag	totaal zondag
team	aantal			
senioren (heren)	4	1,00	4,00	0
A-junioren	-	1,00	0	0
B-junioren	1	0,75	0,75	0
C-junioren	1	0,75	0,75	0
D-pupillen	1	0,50	0,50	0
E-pupillen	2	0,35	0,70	0
F-pupillen	1	0,25	0,25	0
dames	-	1,00	0	0
meisjes 7-tal	-	0,50	0	0
totaal			6,95	0

Een wedstrijdveld staat gelijk aan 5,5 SWE. De normbehoefte is $6,95/5,5=1,26$ veld. Bij de bepaling van het aantal benodigde velden wordt de grens gelegd bij 0,25 veld. 1,26 rond af naar twee velden. Bij een afname van het aantal teams (bijvoorbeeld een B-team), heeft de vereniging aan een wedstrijdveld voldoende.

Ten aanzien van het aantal trainingsvelden wordt door de KNVB veelal als norm aangehouden dat tenminste over één volwaardig trainingsveld per drie natuurgras wedstrijdelden beschikt moet kunnen worden. Het totaal aantal benodigde velden bedraagt momenteel drie. FC Leo beschikt thans over drie velden.

UVV'70 (Ulrum)

ledenaantal: 215		SWE (seniorenwedstrijdequivalent)	totaal zaterdag	totaal zondag
team	aantal			
senioren (heren)	3	1,00	3,00	0
A-junioren	1	1,00	1,00	0
B-junioren	1	0,75	0,75	0
C-junioren	1	0,75	0,75	0
D-pupillen	1	0,50	0,50	0
E-pupillen	1	0,35	0,35	0
F-pupillen	1	0,25	0,25	0
dames	1	1,00	1,00	0
meisjes 7-tal	-	0,50	0	0
totaal			7,60	0

Een wedstrijdveld staat gelijk aan 5,5 SWE. De normbehoefte is $7,6/5,5=1,38$ veld. Bij de bepaling van het aantal benodigde velden wordt de grens gelegd bij 0,25 veld. 1,38 rond af naar twee velden. Ten aanzien van het aantal trainingsvelden wordt door de KNVB veelal als norm aangehouden dat tenminste over één volwaardig trainingsveld per drie natuurgras wedstrijdelden beschikt moet kunnen worden. Het totaal aantal benodigde velden bedraagt momenteel drie. UVV'70 beschikt thans over drie velden.

VV PWC (Westernieland)

ledenaantal: 20		SWE (seniorenwedstrijdequivalent)	totaal zaterdag	totaal zondag
team	aantal			
senioren (heren)	1	1,00	1,00	0
A-junioren	-	1,00	0	0
B-junioren	-	0,75	0	0
C-junioren	-	0,75	0	0
D-pupillen	-	0,50	0	0
E-pupillen	-	0,35	0	0
F-pupillen	-	0,25	0	0
dames	-	1,00	0	0
meisjes 7-tal	-	0,50	0	0
totaal			1,00	0

Met één team is de belasting van een voetbalveld uiteraard minimaal. Met het oog op de toekomst van het veld in Westernieland zal een afweging moeten plaatsvinden tussen het gemeenschapsgeld dat met deze accommodatie is gemoeid en het aantal leden c.q. de maatschappelijke functie.

VV Zeester (Zoutkamp)

ledenaantal: 100		SWE (seniorenwedstrijdequivalent)	totaal zaterdag	totaal zondag
team	aantal			
senioren (heren)	3	1,00	2,00	1,00
A-junioren	-	1,00	0	0
B-junioren	-	0,75	0	0
C-junioren	0	0,75	0	0
D-pupillen	1	0,50	0,50	0
E-pupillen	1	0,35	0,35	0
F-pupillen	2	0,25	0,50	0
dames	1	1,00	1,00	0
meisjes 7-tal	1	0,50	0,35	0
totaal			4,70	1,00

Bij zaterdag en zondagbespeling wordt uitgegaan van de hoogste waarde = 4,7 SWE. Een wedstrijdveld staat gelijk aan 5,5 SWE. De normbehoefte is $4,7/5,5=0,85$ veld, en dus afgerond een veld. Het aantal SWE voor zaterdag en zondag mag samen niet meer dan 9 bedragen (in verband met de belasting van de velden). Bij VV Zeester is dat 5,7 en ruim lager.

Ten aanzien van het aantal trainingsvelden wordt door de KNVB veelal als norm aangehouden dat tenminste over één volwaardig trainingsveld per drie natuurgras wedstrijdelden beschikt moet kunnen worden. Het totaal aantal benodigde velden bedraagt daarom minimaal twee (VV Zeester beschikt thans over drie velden).

Normaal gesproken speelt in een speelweekende circa de helft van het aantal teams thuis. Bij VV Zeester spelen op zaterdag de meeste teams (acht teams). Per weekend zijn er dus gemiddeld slechts vier thuiswedstrijden, waarvan circa de helft jeugd, waardoor een wedstrijdveld toereikend is.

Samenvattend

	wedstrijd/trainingsvelden nu	nodig	
VV Eenrum	2 en 1	2 / 1	net voldoende teams voor twee wedstrijdvelden
VV Kloosterburen	2 en 1	1 / 1	één teveel
FC Leo	2 en 1	2 / 1	net voldoende teams voor twee wedstrijdvelden
UVV'70	2 en 1	2 / 1	voldoet
VV PWC	1 en 0		één teveel
VV Zeester	2 en 1	1 / 1	één teveel

De accommodaties in Kloosterburen en Zoutkamp kunnen met een veld minder toe. Op basis van de normbehoefte is een optie het veld in Westernieland op te heffen. Dat team kan eenvoudig (qua normbehoefte) spelen in Eenrum of Kloosterburen (ook bij een wedstrijdveld en een trainingsveld in Kloosterburen).

BIJLAGE 2 AANVULLING MOGELIJKHEDEN HERSTRUCTURERING BINNENSPOORT

Toelichting afstoten van het gymlokaal Ulrum en updaten van de tennishal in Ulrum.

Het gymlokaal in Ulrum heeft de grootste onderhoudskosten in de komende jaren. Het gemiddelde exploitatietekort van €21.400 wordt dan nog hoger. Het is mogelijk de exploitatielasten voor gymzaal Ulrum deels in te zetten om de tennishal geschikt te maken voor onderwijsgebruik. Dat betekent namelijk dat de inventaris moeten worden aangevuld en een van de banen moet worden voorzien van een multifunctionele vloer.

De kosten van de aanpassing ramen we op €4.125 per jaar (afschrijving) bij aanpassing van een baan en €6.250 bij twee banen. Een aanpassing vraagt echter ook een bouwkundige inspectie, bijvoorbeeld naar de staat van het casco. Het netto rendement hangt af van de mogelijk extra bijkomende kosten. Een en ander moet in overleg met de stichting die de tennishal exploiteert. Zij heeft aangegeven dat zij de voorkeur geeft aan een “andere vorm van beheer”. Mogelijk is dat in deze variant tegelijk te realiseren.

Voordeel

- Er vervalt een structurele last van €21.400 per jaar die waarschijnlijk de komende jaren nog hoger zal uitvallen (gelet op de post voorgenomen onderhoud in de komende 5 jaar van €103.000). Het netto rendement is lager want er komt een post van €4.125 bij voor afschrijving (een baan) aanpassing en mogelijk valt dat bedrag hoger uit (technische schouw wenselijk). Een huurvergoeding naar de stichting is nodig (het gaat om twintig uur gym per week en dus €10.000 tot €12.000). Een besparing van €3.150 tot €7.275 is wellicht mogelijk. Het gymlokaal Ulrum heeft een boekwaarde van €12.509 en een jaarlijkse afschrijving van €682. De komende zeventien jaar heeft de gemeente nog te maken met kapitaallasten van €1.315 per jaar. De netto besparing wordt dan €3.150 tot €7.275 minus de kapitaallasten (€1.315) en dat is circa €1.800 tot €5.900.
- Optimalisatie exploitatie tennishal.

Opmerkingen:

- mogelijk zijn kosten aanpassing tennishal dusdanig hoog dat financiële rendement minimaal zal zijn;
- (on)mogelijkheden multifunctionele vloer voor tennisclub;
- overeenstemming stichting;
- sloopkosten verwerken in nieuwe exploitatie herontwikkeling terrein.

De stichting heeft zelf ook ideeën om de tennishal beter te exploiteren.

Bij een eventuele herstructurering van de binnensportaccommodaties dient rekening te worden gehouden met de maximale loopafstanden van een gymlokaal tot aan een school. In de “modelverordening Voorzieningen Huisvesting Onderwijs” staat hierover het volgende: *“een basisschool met een behoefte van ten minste twintig klokuren gymonderwijs moet binnen een straal van een kilometer (hemelsbreed) een geschikte accommodatie hebben, een basisschool met een behoefte van ten minste vijftien klokuren moet binnen een straal van 3,5 kilometer een geschikte accommodatie hebben en een basisschool met een behoefte van ten minste vijf klokuren moet binnen een straal van 7,5 kilometer een geschikte accommodatie hebben”.*

Evenementen in sporthal Leens en actieve samenwerking met het bedrijfsleven

Sporthal Leens kent op veel zaterdagavonden de nodige capaciteit. Het is een mogelijkheid om een samenwerkingsverband met een evenementenbureau aan te gaan voor evenementen,

beursen en tentoonstellingen in de sporthal. Samen met de pachter en het evenementenbureau kan een winstdelingsregeling worden afgesproken. Mogelijk is een verruiming van het gemeentelijke vergunningenbeleid noodzakelijk. In vergelijkbare gemeenten als De Marne blijkt het mogelijk te zijn om 4-6 evenementen per jaar te organiseren, mits het concurrerende aanbod relatief beperkt is.

Bij een actieve samenwerking met het bedrijfsleven is het uitgangspunt is dat het bedrijfsleven niet sec sponsort, maar dat er samenwerkingsverbanden worden aangegaan. In ruil voor beschikbaarstelling van de accommodaties voor bedrijfssportdagen, vergaderingen, arrangementen, reclameruimten (van website tot reclamebord tot misschien wel de naam van de accommodatie), et cetera kan een bepaald bedrag of korting worden gevraagd of kunnen mogelijk gratis diensten worden verkregen. Als voorbeeld: de loodgieter geeft korting op zijn diensten omdat hij een reclamebord, een link op de website en een dag vrij sporten in hal krijgt aangeboden.

Op dit moment zijn de inkomsten niet te kwantificeren en zien wij dit niet als eerste oplossingsvariant.

Van gymzaal naar buurtzaal

Gymzaal door aanpassing inrichting ook beschikbaar stellen/aantrekkelijk maken voor andere groepen dan scholen en verenigingen.

Investeren in (naast noodzakelijk onderhoud): afdekvloer, geluidsinstallatie, minibar, spiegelwanden, et cetera. Gebruik naast zaalsporten en onderwijs door:

- aerobics door gymnastiekverenigingen of particulieren (ondernemers/personen);
- oefenruimte voor muzikanten: fanfares/drumbands, et cetera (matige akoestiek);
- activiteitencommissies kerken;
- dansgroepen/avonden;
- toneelvoorstellingen;
- jeugddisco's.

Aandachtspunt: accommodatie is voor overige functies eerder functioneel dan ideaal. Een concreet besparingsbedrag is niet te benoemen omdat de behoefte van andere gebruikersgroepen op dit moment nog niet bekend is.

BIJLAGE 3 BEHEER EN ONDERHOUDSTAKEN

Sportparken

Het totale pakket van werkzaamheden met betrekking tot beheer en onderhoud op de sportparken kan worden onderverdeeld in drie groepen.

Groep 1

Werkzaamheden die betrekking hebben op groot onderhoud, renovaties en nieuw aanleg (investeringen) zijn een taak/verantwoordelijkheid van de gemeente De Marne en blijven dat naar verwachting ook in de toekomst (waarborg basiskwaliteit van de sportparken en het voorkomen van kapitaalvernietiging).

Groep 2

Werkzaamheden die direct van invloed zijn op de bespeelbaarheid van de accommodatie (maaieren, bemesten, grasvegen, prikrollen en diepverluchten, vertidrainbewerking en diepverluchtingsschudfrezen, doorzaaien, zodebezanden, onderhoud drainage, verticuteren, rollen, onkruidziekte- en ongediertebestrijding, beregenen, bezoden, bladvegen, dressen en prikken op slechte gedeelten, wegwerken bespelingschade). Deze werkzaamheden worden thans door de gemeente uitgevoerd of zijn door de gemeente uitbesteed aan een groen-voorzieningsbedrijf.

Groep 3

Werkzaamheden die indirect of in het geheel niet van invloed zijn op de bespeelbaarheid van een voorziening (het bepalen van de bespeelbaarheid van voorzieningen, onderhoud beplanting, kanten bijwerken en kanten maaieren, herstellen en schoonhouden straatwerk, onderhoud verlichting, vuil verzamelen en afvoeren, herstellen van hekwerk, ballenvangers en doelen, klein onderhoud en schoonmaken van gebouwen, het speelklaar maken van voorzieningen, het uitzetten en aanbrengen van de belijning, terugleggen losgetrapte graszoden en toezicht houden). De werkzaamheden in groep drie kunnen uitstekend worden uitgevoerd door gebruikers.

Overdracht van beheer- en onderhoudtaken aan gebruikers

1. De gemeente wenst thans vast te (laten) stellen welke beheer- en onderhoudstaken eventueel kunnen worden overgedragen aan deze gebruikers en wat naar verwachting de gevolgen van deze overdracht voor de gebruikers en de gemeente zijn. De mate waarin de beheer- en onderhoudstaken van de sportparken kunnen worden overgedragen aan de gebruikers is afhankelijk van de volgende toetsingscriteria:
  - aanwezig deskundigheid: voor een groot aantal onderhoudswerkzaamheden is specialistische (cultuurtechnische) kennis vereist. Deze is over het algemeen niet of nauwelijks aanwezig bij sportverenigingen;
  - beschikbaarheid vrijwilligers: voor het uitvoeren van dagelijks en wekelijks onderhoud aan groene velden is het voor sportverenigingen zeer moeilijk om voldoende vrijwilligers te krijgen;
  - continuïteit van de onderhoudswerkzaamheden: het onderhoud aan groene velden dient zeer regelmatig plaats te vinden (dagelijks/wekelijks) en ook tijdens de winterstop en in vakantieperiodes. Voor de gemiddelde sportvereniging is dit een moeilijke opgave;
  - aanwezige gereedschappen en materialen: naast specialistische kennis zijn voor het onderhoud van groene velden specialistische gereedschappen en materialen nodig. Deze zijn over het algemeen niet voorhanden bij sportverenigingen en ook beschikken

de meeste sportverenigingen niet over de benodigde financiële middelen om deze gereedschappen en materialen aan te schaffen.

In een nadere uitwerking zullen de mogelijkheden voor een nieuwe werkverdeling van beheer- en onderhoudstaken moeten worden benoemd. Allereerst is hiervoor een overzicht benodigd van de bestede uren van de buitendienst per activiteit.

Tennisaccommodaties

Algemeen: we geven hierna algemene onderhoudsinstructies. Volg te allen tijde de instructies op van de leverancier voor wat betreft onderhoud en bespeling.

Kunstgras

Jaarlijks groot onderhoud (door gemeente uit te voeren).

- Reinigen kunstgras (machinaal los borstelen bovenste gedeelte van het zand in de mat).
- Aanvullen uitgelopen zand (meestal 0,5 ton per twee banen).
- Mos- en algenbestrijding.

Renovatie na zeven of acht jaar (door gemeente uit te voeren).

- Vezellengte dient overal tenminste acht tot tien millimeter te zijn, omdat de kosten/baten verhouding anders ongunstig uitpakt.
- Hogedrukreiniging met lucht, waarbij het vuile zand onder hoge druk uit het tapijt wordt geblazen, waarna schoon zand wordt ingebracht. Hogedrukreiniging met water is goedkoper maar niet aan te bevelen; het heeft tot gevolg dat vuil dieper in de mat komt te zitten.

Klein onderhoud (dagelijks/wekelijks door vereniging).

- Elke week op plekken waar het zand door bespeling is verplaatst, dit zand met een harde bezem terugvegen en indien noodzakelijk iets zand bijstrooien.
- Bij polypropylene vezelmat zand aanvullen tot een millimeter beneden de bovenkant van de vezel, opdat de vezel niet omknikt en eerder slijt. Bij nieuwere (en zachtere) vezelsoorten is minder bezanding soms mogelijk. Volg de aanwijzingen van de leverancier.
- Aanwezige blad en dennennaalden met rubberhark verwijderen (ook in de winter) om rotting te voorkomen (dringt door in de mat).
- Minimaal een keer per week slepen met behulp van bijvoorbeeld een ruige kokosmat om een gelijkmatige verdeling van het zand te krijgen. Het slepen voorkomt tevens mosvorming en bestrijdt algengroei. Verder worden door slepen de vezels uit elkaar getrokken waardoor het zand er goed in kan vallen.
- Algen en mosbestrijding: een of twee keer per jaar.
- Beschadigingen aan de mat direct onderkennen en (laten) repareren.
- Vuil zo spoedig mogelijk verwijderen (zoveel mogelijk verwijderen en desnoods met water reinigen).
- Hoe meer groen om de banen en hoe vochtiger, hoe meer vegegen nodig is.
- Slecht dagelijks onderhoud verkort de levensduur aanzienlijk en zal tot gevolg hebben dat groot onderhoud eerder nodig is.

Gravel

Voorjaaronderhoud (door gemeente).

- Schoonmaken van de baan, het met een rubberhark verwijderen van blad, mos en ander afval (door verenigingen uit te voeren).
- De uitgespeelde gedeelten opvullen en de toplaag op gelijkmatige dikte brengen alvorens deze laag los te trekken.
- Het lostrekken, doorharken en frezen van de toplaag.
- Egaliseren.
- Na een eerste walsbeurt de belijning aanbrengen.
- Herhaaldelijk sproeien, walsen en slepen tot een voldoende stevige toplaag is verkregen.
- Om eventuele oneffenheden weg te werken over de gehele baan nog wat nieuw toplaag materiaal uitstrooien.

Dagelijks onderhoud (door vereniging).

- Slepen en sproeien van de banen voor zover leden dat niet zelf doen na afloop spel.
- Na-egaliseren en repareren grove beschadigingen.
- Verwijderen grove losse lavakorrels.
- Walsen van de baan en indien nodig losmaken en bijvullen gravel.
- Indien banen “vet” zijn, eventueel afstrooien met grove korrels of opruwen met een staalbezem, slepen, rollen en sproeien.
- Afstrooien met nieuw gravel op kaal gelopen plaatsen.
- Repareren stuk getrapte baangedeelten.
- Regelmatig bijstrooien en repareren van plaatsen rondom achterlijn.

Najaaronderhoud (door vereniging).

- Belijning verwijderen.
- Banen schoonmaken en eventueel uitgelopen plaatsen op de baan bijvullen.
- Het verwijderen van mos en ander onkruid.